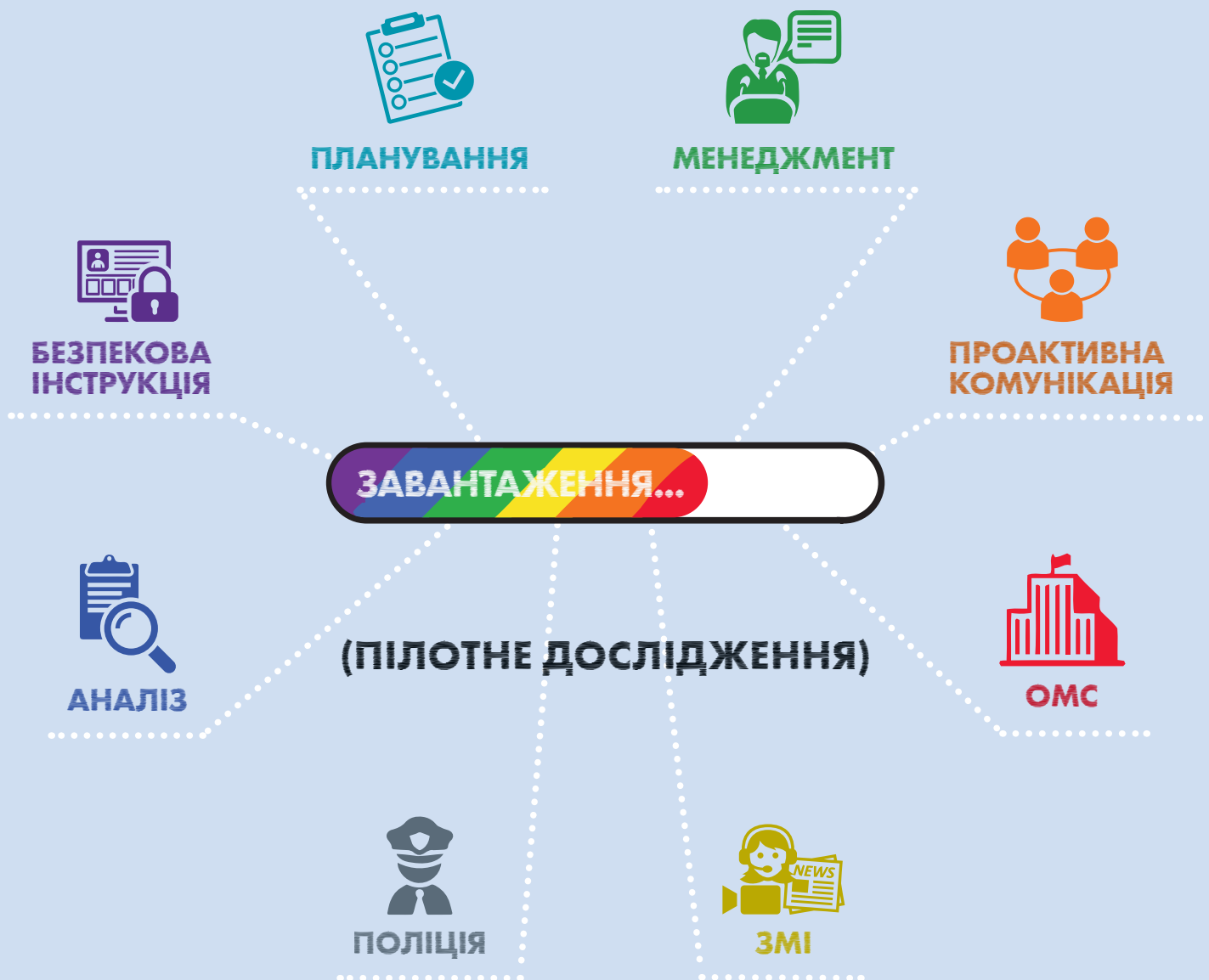

БЕЗПЕКА

МИРНИХ ЗІБРАНЬ НА ТЕМУ ЛГБТКІ+:

ПРОБЛЕМИ КОМУНІКАЦІЇ МІЖ ОРГАНІЗАТОРАМИ, ПОЛІЦІЄЮ ТА ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Безпека мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+: проблеми комунікації між організаторами, поліцією та органами місцевого самоврядування / Пілотне дослідження. – Київ. - 36 с.

Автори дослідження:

Михайло Каменєв, ГО «Правозахисна ініціатива».

Михайло Лебедь, ГО «Правозахисна ініціатива».

Ганна Литвинова, ГО «Інсайт».

Сергій М'ясоєдов, Українська Гельсінська спілка з прав людини.

Сергій Перникоза, Асоціація УМДПЛ.

Редактор:

Максим Петров, Українська Гельсінська спілка з прав людини.

У цьому звіті проаналізовано міжнародні документи, національне законодавство щодо забезпечення права на мирне зібрання, а також повноваження та обов'язки поліції та органів місцевого самоврядування щодо взаємодії з організаторами мирних зібрань з метою їх безпечного проведення. Розглянуто ключові проблеми у комунікації між організаторами мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ і владою, а також ЗМІ. Даний документ також містить результати моніторингу процесу комунікації між згаданими зацікавленими сторонами у 6 містах України (Маріуполь, Миколаїв, Одеса, Ужгород, Чернівці, Харків).

Матеріал підготовлений Українською Гельсінською спілкою з прав людини, Асоціацією УМДПЛ і ГО «Інсайт» за підтримки Freedom House в Україні. Доповідь розрахована на представників органів місцевого самоврядування, поліції, посольств, міжнародних та міжурядових організацій, журналістів, правозахисників і громадських активістів.

Дослідження підготовлено за підтримки Freedom House в Україні. Думки, висловлені у цій публікації, є думками авторів і не обов'язково відображають офіційну позицію Freedom House.

© Українська Гельсінська спілка з прав людини
© Асоціація УМДПЛ
© ГО «Інсайт»
© ГО «Правозахисна ініціатива»

Безпека мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+: проблеми комунікації між організаторами, поліцією та органами місцевого самоврядування

Зміст

Список скорочень	4
Резюме	5
Вступ	6
Розділ I. Дослідження комунікації між організаторами мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ і місцевою владою	10
опис проблеми	10
аналіз теорії (нормативно-правових актів України та міжнародних документів) і практики	10
перебіг дослідження	13
Розділ II. Дослідження комунікації між організаторами мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ і поліцією	18
опис проблеми	18
аналіз теорії (нормативно-правових актів України та міжнародних документів) і практики	18
перебіг дослідження	20
Розділ III. Дослідження процесу забезпечення порядку під час мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+	21
опис проблеми	21
аналіз теорії (нормативно-правових актів України та міжнародних документів) і практики	21
перебіг дослідження	23
Розділ IV. Дослідження комунікації між організаторами мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ і ЗМІ	25
опис проблеми	25
перебіг дослідження	25
Висновки і рекомендації	27
Додатки	32

Список скорочень

Виконком	виконавчий комітет
ВІЛ	вірус імунодефіциту людини
ГО	громадська організація
ГУНП	Головне управління Національної поліції України
ЗМІ	засоби масової інформації
Київрада	Київська міська рада
ККУ	Кримінальний кодекс України
КМДА	Київська міська державна адміністрація
КПК	Кримінальний процесуальний кодекс України
Конвенція	Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод
Концепція	Концепція запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів
КУпАП	Кодекс України про адміністративні правопорушення
ЛГБТКІ+	скорочення, яким позначають спільноту людей, які мають бісексуальну або гомосексуальну орієнтацію, або ж людей, чия гендерна ідентичність не співпадає з їхньою статтю за народженням. Плюс наприкінці позначає різноманітність ідентичностей та спектрів в межах спільноти
МВС	Міністерство внутрішніх справ України
НПУ	Національна поліція України
ОБСЄ	Організація з безпеки і співробітництва в Європі
ОМС	орган місцевого самоврядування
СБУ	Служба безпеки України
СОП	Стандартні операційні процедури щодо забезпечення публічної безпеки і порядку органами та підрозділами Національної поліції України у зв'язку з проведенням масових заходів
УПП	управління патрульної поліції
Хартія	Європейська хартія місцевого самоврядування

Резюме

Пілотне дослідження «Безпека мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+: проблеми комунікації між організаторами, поліцією та органами місцевого самоврядування» присвячене надзвичайно актуальній проблемі сьогодення; його головною метою є напрацювання практичних рекомендацій для налагодження ефективної взаємодії між усіма зацікавленими сторонами.

Задля цього проводиться аналіз нормативно-правових актів України та міжнародних документів щодо комунікації при організації та проведенні мирних зібрань; здійснюється моніторинг комунікації ЛГБТКІ+-організацій у регіонах з місцевою владою та поліцією стосовно проведення мирних зібрань; відстежується зворотна комунікації влади та поліції щодо проведення мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+; визначаються теми, періодичність та канали комунікації, які ЛГБТКІ+-організації використовують для взаємодії з місцевою владою, поліцією та громадою. Вивченню також пвдлягає діяльність ЛГБТКІ+-організацій у сфері співпраці з мас-медіа.

Моніторинг процесу комунікації між організаторами мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+, ОМС, поліцією і ЗМІ було проведено у 6 містах України (Маріуполь, Миколаїв, Одеса, Ужгород, Чернівці, Харків). Опитування за участі 8 організацій з громадського сектору проведені онлайн та анонімно (без зазначення прізвища та назви організації).

За підсумками дослідження розроблені рекомендації для ЛГБТКІ+-організацій, ЗМІ, органів місцевого самоврядування, поліції, міжнародних партнерів та донорських організацій.

Звіт розрахований на правозахисників та громадських активістів, журналістів, працівників міжнародних організацій та посольств, працівників поліції, центральних та місцевих органів влади.

Дослідження показало, що поліції на місцях не завжди відомі Стандартні операційні процедури та Концепція запровадження в діяльності органів та підрозділів Наці-

ональної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів, а в роботі зі сприяння проведенню та забезпечення безпеки публічних заходів на тему ЛГБТКІ+ превалюють тактики й стратегії дій, які склалися історично в рамках місцевих контекстів.

ОМС дуже тяжко йдуть на діалог з регіональними ЛГБТКІ+-організаціями, що тільки частково можна виправдати відсутністю інформації про суспільно корисну діяльність цих організацій на регіональному рівні в ЗМІ.

Як правило, регіональні мас-медіа поінформовані про існування ЛГБТКІ+-спільноти в громаді. Однак їх зацікавленість у діяльності ЛГБТКІ+-організацій часто обумовлена бажанням отримати коментар лише щодо резонансних подій (маршів рівності чи інших правозахисних заходів, злочинів, вчинених щодо ЛГБТКІ+ тощо).

Виявлено також, що регіональні ЛГБТКІ+-організації приділяють недостатньо уваги питанням стійкої організаційної роботи у сфері комунікацій – далеко не у всіх організаціях існують комунікаційна стратегія, а штатні співробітники з комунікації є тільки в половині опитаних організацій і тільки в одній з них ведеться планомірна робота з комунікації зі ЗМІ за найпростішим алгоритмом розсилки прес-релізів.

Оскільки сьогодні комунікація регіональних ЛГБТКІ+-організацій, ОМС і ЗМІ знаходиться на низькому рівні, то на даному етапі, на нашу думку, можливість організації широкої громадської дискусії на регіональних рівнях, яка б сприяла полегшенню стигми для ЛГБТКІ+ співтовариства, видається мізерною.

Вступ

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Мирне зібрання – один із правових інструментів для вираження своєї думки. У такий спосіб можна заявити про особисту позицію щодо суспільно важливих тем чи власних політичних переконань, про порушення прав або відсутність прав; висловити у мирний спосіб своє ставлення до дій з боку влади або показати підтримку тій чи іншій групі населення тощо.

Особливо важливо мати можливість безпечно висловлювати свою думку. У такому контексті не всі громадяни України знаходяться у рівних умовах. Адже мирне зібрання будь-якої форми, що проводиться певною стигматизованою соціальною групою (наприклад, роми, секс-працівники або інші), часто піддається осуду з боку нетолерантної частини суспільства, стає об'єктом підвищеної уваги радикально налаштованих організацій, може зазнавати незаконних обмежень з боку місцевої влади, інколи менш ретельно охороняється правоохоронними органами і несе в собі загрозу отримання психологічної травми та тілесних ушкоджень. Не є виключенням і заходи, що проводяться на тему ЛГБТКІ+ або представниками цієї спільноти.

Так, за спостереженням правозахисного ЛГБТ Центру «Наш світ», кількість випадків

перешкоджання проведенню мирних зібрань, а також нападів на ЛГБТ-центри, заходи або окремих активістів останніми роками зростає. У 2017 році монітори організації зафіксували 8 таких випадків, у 2018 році – 19 кейсів, а в 2019 році – 24 напади¹. Крім цього, характерним явищем для мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ у 2019 році стали так звані «сафарі» у виконанні праворадикальних організацій до та після заходів у Києві, Харкові та Одесі - 36 випадків застосування фізичного насильства. Тож, небезпечність проведення мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ або за участю представників цієї спільноти є очевидною. При цьому, ситуація в інших містах, де ЛГБТКІ+ намагаються проявляти свою активність, не відрізняється².

Головна причина ситуації, що склалася - постійна стигматизація спільноти ЛГБТКІ+, яка призвела до проблем у комунікації з правоохоронними органами, владою та громадою міст у регіонах. Кожна з них має свої особливості.

Складність у комунікації з правоохоронними органами, зокрема поліцією, полягає у низці аспектів:

¹ Старі проблеми, нові перспективи. Становище ЛГБТ в Україні у 2019 році / Центр «Наш світ». – К.: Центр «Наш світ», 2020. – с. 36.

² Там само.

- суттєвий брак інформації щодо особливостей та перебігу підготовки підрозділів до охорони правопорядку під час мирного зібрання;
- нетолерантне ставлення до ЛГБТКІ+ (зокрема, використання мови ворожнечі та зневажлива комунікація) через переважання стереотипного сприйняття спільноти;
- слабка комунікація спільноти з поліцією, обумовлена, серед іншого, негативним попереднім досвідом взаємодії та низькою ефективністю розслідування злочинів, вчинених проти ЛГБТКІ+.

Проблема у комунікації з органами місцевого самоврядування має схожий характер:

- відчутний значний брак інформації щодо можливості імперативного залучення департаментів та управлінь міських рад до підготовки та проведення мирного зібрання;
- спостерігається максимальне дистанціювання міських рад від участі у підготовці та проведенні мирних зібрань загалом, а не лише на тему ЛГБТКІ+;
- присутнє таке ж дискримінаційне ставлення до спільноти, яке додатково проявляється у забороні мирних зібрань;
- існує слабка взаємодія з ОМС загалом, а не лише щодо проведення мирних зібрань, обумовлена попереднім негативним досвідом співпраці, браком знань про особливості діяльності міських рад та специфікою поточної діяльності ЛГБТКІ+-організацій та активістів у регіонах.

Складність комунікації з громадою у регіонах, де діють ЛГБТКІ+-організації та активісти, полягає у:

- слабкому залученні спільноти у розвиток місцевих громад;
- переважно правозахисній діяльності ЛГБТКІ+-організацій та активістів, не орієнтованій на широкий загал;
- суттєвій нестачі інформації щодо змісту діяльності ЛГБТКІ+-організацій та активістів, а також щодо природи людей ЛГБТКІ+;
- переважанні негативної та необ'єктивної інформації на тему ЛГБТКІ+ над позитивною та достовірною;

- взаємодії зі спільнотою на основі стереотипів;
- відсутності постійних каналів та майданчиків для взаємодії між спільнотою та громадою.

Актуальність даного дослідження зумовлена збереженням високого рівня небезпеки мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+, а також відсутністю комплексного аналізу цієї проблеми з точки зору комунікації між основними стейкхолдерами: організаторами, поліцією та органами місцевого самоврядування.

Цілі дослідження ми визначили наступні:

1. Визначити особливості взаємодії організаторів мирного зібрання, поліції та ОМС щодо підготовки та проведення заходу.
2. Встановити алгоритм забезпечення порядку під час мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+.
3. Виявити характер комунікації між ЛГБТКІ+-організаціями та місцевими громадами.
4. Визначити особливості комунікації між організаторами мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ і ЗМІ.
5. Внести пропозиції щодо покращення комунікації між ЛГБТКІ+-організаціями, поліцією та ОМС з метою організації та безпечного проведення мирного зібрання.
6. Внести пропозиції щодо коригування роботи ЛГБТКІ+-організацій у сфері взаємодії з мас-медіа.

Відповідно, нашими **завданнями** були:

1. Проаналізувати нормативно-правові акти України та міжнародні документи щодо комунікації при організації та проведенні мирних зібрань.
2. Провести моніторинг комунікації ЛГБТКІ+-організацій у регіонах з місцевою владою та поліцією стосовно проведення мирних зібрань.
3. Провести моніторинг зворотної комунікації ОМС та поліції щодо проведення мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+.
4. Встановити перелік дій правоохоронців при забезпеченні порядку під час мирних зібрань загалом та на тему ЛГБТКІ+, зокрема.
5. Визначити теми, періодичність та канали комунікації, які ЛГБТКІ+-організації використовують для взаємодії з ОМС, поліцією та громадою.

Напад представників праворадикальної організації «Фрайкор» на ХарківПрайд-2019.
Фото: news.liga.net

6. Проаналізувати діяльність ЛГБТКІ+-організацій у сфері співпраці з мас-медіа.
7. Сформулювати для організаторів мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ рекомендації щодо взаємодії з місцевою владою та поліцією відповідно до результатів пілотного дослідження.
8. Сформулювати для ОМС та поліції рекомендації щодо взаємодії з організаторами мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ відповідно до результатів пілотного дослідження.
9. Сформулювати для ЛГБТКІ+-організацій рекомендації щодо комунікації з поліцією, ОМС, громадою, а також ЗМІ з метою організації та безпечного проведення мирного зібрання.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для моніторингу комунікації між організаторами мирних зібрань, поліцією та органами місцевого самоврядування були обрані міста, де ЛГБТКІ+-організації здійснюють активну діяльність. Враховувався також географічний принцип. Отже, на заході вибір було зроблено на користь Ужгорода та Чернівців, на півдні - Одеси та Миколаєва, на сході - Маріуполя та Харкова.

Дослідження комунікації між організаторами мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ і місцевою владою та поліцією відбувалося шляхом аналізу національного законодавства та міжнародних документів щодо організації та проведення заходів, вивчення повноважень

органів місцевого самоврядування і правоохоронних структур у даному контексті. Ще один інструмент - проведення онлайн-опитування представників регіональних організацій спільноти та депутатів ОМС. Особливості процесу комунікації з боку поліції та питання забезпечення правопорядку ми вивчали шляхом опрацювання відповідей на запит щодо отримання публічної інформації та прямого спілкування із працівниками поліції у регіонах.

Через відсутність міського відділу поліції у місті Харкові, інформаційні запити були надіслані в Київській, Шевченківській та Основ'янській відділи Головного управління поліції в Харківській області, у юрисдикції яких перебувають дві головні площі міста. Відповіді були отримані переважно в ході переписки із застосуванням норм Закону України «Про доступ до публічної інформації». Відповіді на деякі уточнювальні питання були отримані усно.

Окрім наявності ефективної комунікації між усіма стейкхолдерами, безпека мирних зібрань, особливо на тему ЛГБТКІ+, значною мірою залежить від дій правоохоронних органів. Саме тому ми вирішили дослідити і процес забезпечення порядку під час заходів. Для цього також були проаналізовані нормативно-правові акти України та міжнародні документи у цій сфері. Практична реалізація зазначених норм та рекомендацій була визначена шляхом безпосереднього спілкування із працівниками поліції у регіонах, надсилання запитів на отримання публічної інформації на адресу головних управлінь Національної поліції України, а також управлінь патрульної поліції у обласних центрах.

У процесі моніторингу ми виявили, що дослідження процесу комунікації між організаторами мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+, поліцією і органами місцевого самоврядування не дасть повного уявлення про поточну ситуацію щодо проблем безпеки заходів без урахування взаємодії громадських організацій спільноти зі ЗМІ. Адже саме вони є найбільшим каналом передачі інформації про всі сфери діяльності та побуту, важелем формування ставлення до ЛГБТКІ+. Отже, робота регіональних ГО у напрямку комунікації

з мас-медіа є важливим фактором, що впливає на безпеку мирних зібрань і теж повинен бути проаналізований. З цією метою було організовано онлайн-опитування представників ЛГБТКІ+-організацій та проведені безпосередні телефонні бесіди з окремими респондентами та респондентками за підсумками аналізу отриманих відповідей.

Зауважимо, що опитування, проведені онлайн, були анонімними (без зазначення прізвища та назви організації).

За період моніторингу, який тривав з червня по вересень 2020 року, у дослідженні взяли участь 8 ЛГБТКІ+-організацій: 2 з Чернівців, 1 - з Ужгорода, 2 - з Одеси, 1 - з Маріуполя, 2 - з Харкова. Бажаючи не завдати шкоди безпеці респондентів, за попередньою згодою з ними у звіті за підсумками моніторингу ми зберегли анонімність назв ГО, які були задіяні.

До головних управлінь національної поліції та управлінь патрульної поліції загалом було надіслано 21 запит на отримання публічної інформації.

Крім цього, на міські ради Чернівців, Ужгорода, Одеси, Миколаєва, Маріуполя та Харкова було надіслано по 1 зверненню з пропозицією взяти участь у дослідженні Української Гельсінської спілки з прав людини.

РОЗДІЛ I. Дослідження комунікації між організаторами мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+, органами місцевого самоврядування

1. ОПИС ПРОБЛЕМИ

З часу проголошення українською державою незалежності правовідносини у сфері свободи мирних зібрань та забезпечення правопорядку на місцевому рівні формувалися в рамках радянської традиції. Законотворці Радянського Союзу наприкінці його існування задля придушення на місцях національно-визвольних рухів в умовах збільшення кількості антирадянських протестів наділили тодішні місцеві Ради народних депутатів правом регламентувати правила проведення мирних зібрань «з урахуванням місцевих умов», а виконавчі комітети Рад отримали право забороняти їх проведення. Проте, всупереч Основному Закону, досі триває певна інерція радянського духу нормотворчості – подекуди спостерігаються практики застосування схожих норм, дещо видозмінених під впливом сьогоднішніх факторів.

Втім, для тих організаторів і учасників мирних зібрань, які зазвичай не потребують захисту з боку влади, це загалом прийнятно - вони зазнають менше втручання в реалізацію своєї свободи з боку влади. Проте суспільство також складають спільноти, публічні прояви поглядів яких можуть дратувати чи навіть ображати почуття інших частин громадськості. Зараз до такої соціальної групи відносяться і ЛГБТКІ+. Тому ключовою, на наш погляд, проблемою, яка впливає на взаємодію організаторів мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тематику з органами місцевого самоврядування є сучасний рівень розвитку суспільства.

Міське самоврядування має політичну природу – кожною місцевою радою керує партія, популярна в більшості мешканців цього населеного пункту, та місцевий голова, який зазвичай також є представником цієї партії. Тому до питань взаємодії з мирними зібраннями міське самоврядування в сьогоднішній Україні подекуди має політизований підхід, що виражається або в дискри-

мінації місцевої політичної чи громадської опозиції, або в контексті реалізації власних політичних поглядів, у тому числі ксенофобських, шляхом дискримінації «традиційно» дискримінованих суспільних груп. Тож поки гомофобні настрої будуть у достатній мірі присутні в українському суспільстві, вони відобразатимуться в поглядах, діях і нормотворчості людей, які в представницьких органах демократії займають виборні посади з владними повноваженнями.

2. АНАЛІЗ ТЕОРІЇ (НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНИХ ДОКУМЕНТІВ) І ПРАКТИКИ

Комунікація між організаторами заходів на тему ЛГБТКІ+ та ОМС є частиною функцій працівників органів місцевого самоврядування. Для того, щоб розуміти, яким чином повинна відбуватися ця взаємодія, потрібно визначити повноваження останніх щодо мирних зібрань загалом.

Міжнародні зобов'язання України щодо захисту прав людини закріплені в низці відповідних договорів. Йдеться, зокрема, про Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенцію про права дитини, Міжнародну конвенцію про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Рамкову конвенцію про захист національних меншин та Конвенцію про участь іноземців у суспільному житті на місцевому рівні, які, згідно з Конституцією України, є частиною національного законодавства. Такі зобов'язання поширюються і на органи місцевого самоврядування.

Зазначені міжнародні договори містять загальні зобов'язання гарантувати свободу мирних зібрань, а також не встановлювати додаткові в порівнянні з іншими громадянами країн обмеження для певних категорій лю-

дей, які перебувають під юрисдикцією України. Але в контексті свободи зібрань на тему ЛГБТКІ+ важливішою є стаття 14 про заборону дискримінації з Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, у якій йдеться про те, що користування визнаними в цій Конвенції правами та свободами – тобто в тому числі права на свободу мирних зібрань зі статті 11 Конвенції – має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою. Зокрема, за ознаками політичних чи інших переконань, «або за іншою ознакою».

Україна також ратифікувала Європейську хартію місцевого самоврядування, яка декларує, що органи місцевого самоврядування мають право вільно вирішувати будь-яке питання, яке не вилучене зі сфери їхньої компетенції і вирішення якого не доручене жодному іншому органу. Проте в цій нормі також зазначено, що ці повноваження можуть існувати в межах закону держави-підписантки Хартії (ч. 2 ст. 4). Тобто Хартія не заперечує як найвищу юридичну силу Конституції в ієрархії системи нормативно-правових актів України, так і відповідну ієрархію національного законодавства.

Тож Конституція України визначає, що ОМС можуть приймати рішення, які є обов'язковими до виконання на відповідній території, але лише в межах повноважень, визначених законами України (ч. 1 ст. 144 Конституції). Органи місцевого самоврядування України та їх посадові особи також зобов'язані діяти лише на підставі та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ч. 2 ст. 19 Конституції), а їх нормативно-правові акти мають прийматися на основі Конституції України, і повинні відповідати їй (ч. 2 ст. 8 Конституції). Виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина – зокрема й право на мирні зібрання, – гарантії цих прав і свобод, основні обов'язки громадянина (п. 1 ч. 1 ст. 92 Конституції). Причому єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент – Верховна Рада України (ст. 75 Конституції). А Рішення № 4-рп/2001 Конституційного Суду України від 19.04.2001, зокрема, підтверджує право парламенту визначати строки завчасного сповіщення органів влади про намір його організаторів провести зібрання.

Станом на сьогодні Верховна Рада України жодним своїм законом не делегувала визначати правила проведення мирних зібрань органам місцевого самоврядування. Водночас після Революції Гідності спостерігається і загальна тенденція самоусунення органів місцевої влади від питань проведення мирних зібрань, часто включно з браком дій зі сприяння проведенню зібрань на ЛГБТКІ+ тематики. Зберігається також своєрідна інерція «більше заважати, ніж допомагати» щодо організаторів заходів.

Зауважимо, що законодавство України не містить жодної норми, яка б зобов'язувала органи місцевого самоврядування сприяти проведенню мирних зібрань та захищати право на їх проведення. Закон, який буде регулювати організацію і проведення мирних зібрань, не потрібен. На сьогодні достатньо внести поправки до низки нормативно-правових актів України, щоб забезпечити реалізацію права на мирне зібрання, подбати про охорону правопорядку та притягнення до адміністративної і кримінальної відповідальності осіб, які умисно перешкоджають проведенню мирного зібрання. Є таке побоювання, що якщо буде прийнятий спеціальний закон, у влади з'явиться ще більше важелів тиску на організаторів мирних зібрань в цілому, та організаторів мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему зокрема.

Станом на сьогодні в Конституції та законодавчих актах України є лише чотири норми, які прямо стосуються мирних зібрань у контексті місцевого самоврядування. Мова, перш за все, про неімперативний обов'язок завчасно сповіщати ці органи влади про наміри проводити мирні зібрання (ч. 1 ст. 39 Конституції), а також право ОМС позиватися до суду щодо обмеження свободи зібрань. Ще дві норми українського законодавства не відповідають принципу юридичної визначеності і часом надто широко трактуються місцевим самоврядуванням.

Перша така норма міститься в підпункті 3 пункту «б» частини 1 статті 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», де вказано, що до відання органів місцевого самоврядування належить «вирішення відповідно до закону питань про проведення» мирних зібрань. Диспозиція норми відсилає

до інших нормативних актів, які мали б пояснити повноваження ОМС у контексті свободи зібрань.

Друга норма міститься в пункті 15 частини 1 статті 22 Закону «Про столицю України – місто-герой Київ», де декларується, ніби Київська міська рада та Київська міська державна адміністрація, «кожна в межах своєї компетенції, встановленої законами України», мають право визначати порядок організації та проведення недержавних масових громадських заходів політичного, релігійного, культурно-просвітницького, спортивного, видовищного та іншого характеру. Проте станом на сьогодні жоден закон України не розширює межі компетенції КМДА і Київради аж до регламентації правил проведення мирних зібрань.

Законні ж повноваження, які ОМС застосовують у зв'язку з проведенням мирних зібрань, загалом відносяться до категорій їх більш загальних повноважень, що не пов'язані виключно з мирними зібраннями. Зокрема, органи місцевого самоврядування можуть взаємодіяти з поліцією, Службою безпеки України та іншими правоохоронними органами, Збройними Силами та іншими військовими формуваннями України, організувати медичну допомогу учасникам мирних зібрань, встановити біотуалети, керувати об'єктами транспорту, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, затверджувати відповідні маршрути і графіки руху міського пасажирського транспорту, тощо.

Отже, стає очевидно, що системне ігнорування працівниками ОМС комунікації з організаторами мирних зібрань, щодо проведення заходів з причини відсутності активностей в межах повноважень, все ж є безпідставним та незаконним.

Тепер звернемо увагу на нормативну визначеність процесу комунікації між організаторами мирних зібрань та працівників ОМС.

За умов відсутності дії правових режимів надзвичайного чи воєнного станів, частина 1 статті 39 Конституції України передбачає повідомчий (декларативний) характер проведення мирних зібрань: дозвіл на їх проведення не потрібен – достатньо завчасно сповістити про намір провести мирне зібрання

органи місцевої або виконавчої влади, на відповідній території діяльності яких заплановане проведення цього зібрання.

Проте станом на сьогодні в Україні не існує законодавчо встановлених вимог щодо змісту, способів та форми такого сповіщення (повідомлення). Органи місцевого самоврядування не мають права відмовитись приймати таке повідомлення, оскільки зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ч. 2 ст. 19 Конституції). А жодних законних вимог щодо підстав для неприйняття таких повідомлень сьогодні не існує.

На практиці ж в органах місцевого самоврядування часто вважають, що процедура повідомлення про намір провести мирне зібрання регулюється Законом «Про звернення громадян», норми якого, зокрема, встановлюють низку обов'язкових вимог до письмових звернень до влади. Мова, перш за все, про обов'язок зазначити місце свого проживання, виконання чого може становити небезпеку для, зокрема, організаторів зібрань на ЛГБТКІ+ тематики у разі, якщо відомості про їх місце проживання потрапить до агресивних опонентів таких заходів.

Проте зауважимо, що повідомлення про намір провести мирне зібрання загалом не підпадає під жодне з визначень звернення зі статті 3 цього Закону, бо зміст повідомлення може не містити ані пропозиції, ані скарги, ані прохання. У такому випадку жодні вимоги Закону «Про звернення громадян» до форми, змісту та способу відправлення звернень не розповсюджуються на повідомлення про мирні зібрання. Інше ж трактування справедливо застосовувати, якщо повідомлення буде містити, наприклад, прохання сприяти забезпеченню правопорядку під час зібрання.

Станом на сьогодні в Україні не існує також законодавчо встановлених вимог щодо мінімально допустимих строків завчасного сповіщення відповідних органів влади про наміри провести мирні зібрання. В органах влади іноді послуговуються трактуванням офіційного тлумачення Конституції України, начебто обов'язковим «дедлайном» для подачі повідомлень є переддень початку

зібрання. Ця думка впливає з фрази вищезгаданого Рішення Конституційного Суду № 4-рп/2001 від 19.04.2001 – «заздалегідь, тобто у прийнятні строки, що передують даті їх проведення». Хоча в резолютивній частині цього ж Рішення сказано, що лише Верховна Рада України може визначити конкретні строки завчасного сповіщення.

Ці та інші не врегульовані національним законодавством питання час від часу є предметом неконституційної нормотворчості різних органів влади на підзаконному рівні. Причина появи таких актів ОМС, спрямованих проти реалізації свободи мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему і загалом свободи вираження поглядів на відповідні теми, пов'язана з періодами активності ксенофобських суспільних рухів в Україні.

Варто додати, що органи місцевого самоврядування не мають прямого обов'язку комунікувати з учасниками мирного зібрання, яке вже відбувається і його вимоги адресовані до цих органів влади чи його посадовців. Проте норми статей 3, 5, 7 і 22 Закону України «Про звернення громадян» дозволяють посадовцям трактувати свою зустріч з учасниками мирних зібрань як особистий прийом громадян та прийняти їх звернення, викладені в усній або письмовій формі. Цей Закон зобов'язує органи влади прийняти та розглянути звернення, подані їм у встановлених ним порядку та формі. Причому законодавство України не містить вимог до змісту звернень, викладених в усній формі, що призвели б до законної відмови їх прийняття з боку органів влади.

3. ПЕРЕБІГ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження комунікації між організаторами мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ та ОМС ми провели, розглядаючи ситуацію з точки зору обох сторін.

1. Перш за все, наш моніторинг виявив, що комунікація з ОМС і поліцією є обов'язковим компонентом при підготовці заходів. Саме таку відповідь надали 5 з 7 організацій (всі, крім організацій з Маріуполя та Чернівців) По-перше, до цього зобов'язує Конституція України, повідомляти органи виконавчої влади, до яких відноситься НПУ чи органи місцевого самоврядування. По-друге, комунікація з

представниками НПУ під час підготовки проведення мирного зібрання на тему, пов'язану з ЛГБТКІ+ є дуже важливою та більш необхідною для забезпечення охорони правопорядку під час заходу. Це вимушені заходи в умовах поширення агресії та гомофобної пропаганди з боку представників ультраправих поглядів, християнських консервативних течій, церков тощо, закликів до фізичної розправи в мережі Інтернет (наприклад: телеграм канал «Протидія ЛГБТ»), фізичного переслідування і цькування в соціальних мережах представників ЛГБТКІ+ спільноти.

Відповідно, 6 з 7 організацій (всі, крім організації з Чернівців), що брали участь у опитуванні, очікувано вказали, що при підготовці та проведенні мирних зібрань керуються лише положеннями Конституції України, а саме статті 39. Водночас, як ми встановили, існує ряд інших документів, які можуть допомогти у цьому процесі.

Зокрема, 5 з 7 (всі, крім організацій з Маріуполя та Чернівців) учасників дослідження зауважили, що мають план-алгоритм з підготовки і проведення мирних зібрань. При цьому, більшість (6) організацій складають індивідуальний план, який використовується при підготовці і проведенні кожного окремого мирного зібрання. Такий порядок дій присутній у всіх організацій, крім чернівецької. Такий результат свідчить про ретельність та системність підготовки до заходів.

Комунікуючи з місцевою владою, 4 організації з 7 (крім організацій з Чернівців, Маріуполя та Ужгорода) надсилають повідомлення про проведення мирного зібрання в ОМС на Голову, але у них немає розуміння, хто саме з боку органів місцевого самоврядування має займатися питанням допомоги організаторам у проведенні мирного зібрання. Така проблема підтверджує нашу тезу про самоусунення працівників ОМС від сприяння проведенню мирних зібрань загалом, висловлену у теоретичній частині цього розділу. Тому ніхто з опитуваних не зміг відповісти на додаткове питання стосовного того, який департамент/відділ займається комунікацією з організаторами мирних зібрань. При цьому, перевага надається занесенню повідомлення про захід власноручно, замість надсилання поштою.

Інколи використовується надсилання електронного листа.

В ОМС ми також поцікавилися, який структурний відділ органу міської ради відповідає за контакти з організаторами мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему. Отримані відповіді свідчать про те, що кожне місто встановлює свій алгоритм опрацювання подібних повідомлень і він, переважно, зводиться до розгляду відділом внутрішньої політики або зв'язків з громадськими об'єднаннями. Може долучатися юридичний департамент, департамент з питань безпеки та протидії корупції, відділ внутрішньої політики та міжмуніципального співробітництва та інші структурні підрозділи. На «шлях» повідомлення також впливає тема заходу. Однак чіткого пояснення ми все ж не отримали. Жоден спеціальний документ, який визначає цю взаємодію, не був наведений.

Крім цього, ОМС у Чернівцях, Ужгороді, Одесі, Миколаєві, Маріуполі та Харкові підтверджують, що джерелом надходження інформації про наміри провести мирні зібрання на ЛГБТКІ+ тему є повідомлення від їх організаторів. Отже, проактивний моніторинг не проводиться.

Характер відповідей також вказує на те, що в зазначених органах місцевого самоврядування звикли, перш за все, до письмових паперових повідомлень. З відповідей було достеменно незрозуміло, чи користуються для цього, наприклад, електронною поштою. Такий факт може свідчити про можливість/неможливість оперативно реагувати на подібні повідомлення та забезпечувати проведення заходу не лише на тему ЛГБТКІ+, а й загалом.

2. Ми просили також ОМС вказати, за який час до початку мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему надходить інформація про наміри їх провести. Судячи з відповідей, жоден респондент не зрозумів питання. Тому просто відповідали, що інформація приходить заздалегідь до початку заходу. Зауважимо, що у виконавчому комітеті Миколаївської міської ради та департаменті внутрішньої політики Одеської міської ради продемонстрували розуміння вищезгаданого Рішення № 4-рп/2001 Конституційного Суду України від 19.04.2001 року про право парламенту визначати строки завчасного сповіщення

органів влади про намір його організаторів провести зібрання.

Організатори ж мирних зібрань зауважили, що такі повідомлення надсилаються в ОМС і поліцію в розумні строки, як то вказано в ст. 39 Конституції України. Опитувані самостійно визначають для себе ці строки, виходячи з формату та масштабу мирного зібрання: від 2 днів до місяця.

3. На питання щодо того, як відбувається комунікація з організаторами мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему до початку їх проведення Харківська міська рада запевнила, що цим опікується Відділ по роботі з громадськими об'єднаннями. У його компетенцію входить забезпечити відповідний діалог, а також «забезпечити стабільність громадських, міжнаціональних та міжконфесійних відносин в місті».

У Маріупольській міській раді повідомили, що у відповідній ситуації структурний відділ органу ОМС «у разі необхідності» «погоджує» з організаторами зібрань дату, час, місце, маршрут, умови, тривалість проведення тощо. А «в разі виявлення потенційних ризиків і загроз» проведення заходу, відповідні посадові особи органів місцевого самоврядування разом з правоохоронними органами також мають запропонувати організаторам заходу «узгодити» вже названі параметри мирного зібрання. Як стало зрозуміло з подальших відповідей процеси «погодження» й «узгодження» можуть бути, зокрема, пов'язані з намірами різних організаторів провести одночасні або контрзібрання в одному місці й однаковий час.

У Миколаївській міськраді розповіли, що комунікація з організатором заходу або його представником здійснюється у телефонному режимі або шляхом особистого спілкування для того, щоб «у разі необхідності» докладніше дізнатися про часові рамки, місця проведення, форми, зміст та інші особливості заходу.

З відповіді Ужгородської міськради можна зрозуміти, що її представники комунікують з організаторами мирного зібрання до його початку лише тоді, коли «відповідальний структурний підрозділ виконкому» телефонує їм з метою повідомити, що вони на цей захід завітають.

Чернівецька міська рада каже, що «погоджує» відсутню в повідомленні про намір провести мирне зібрання «необхідну» для забезпечення охорони громадського порядку інформацію, уточнюючи її за допомогою засобів зв'язку, вказаних у повідомленні. Такою «необхідною» інформацією, за їх версією, має бути: дата проведення, час початку та орієнтовна тривалість заходу; мета і форма проведення заходу; місце його проведення; маршрут пересування; орієнтовна кількість учасників; прізвища, імена, по батькові, «найменування організаторів»; їхні адреси та номери телефонів.

Водночас, опитування показало, що в містах, де проводилось дослідження, ОМС погоджується на окремі зустрічі з організаторами мирних зібрань або розширені зустрічі сумісно з представниками НПУ тільки після численних звернень громадських об'єднань, консультаційних місій ЄС, моніторингових місій в Україні, губернатора області, представників посольств і т.п. Це говорить про відкрите небажання влади комунікувати і визнавати наявність ЛГБТКІ+ організації/спільноти, сприймати їх як повноправних членів суспільства та таку її частину, яка потребує додаткової уваги, підтримки влади і захисту прав.

Зауважимо, що найбільш активно за досліджуваний період комунікували з ОМС та поліцією організації з Маріуполя (12 повідомлень), Харкова (8 повідомлень) та Ужгорода (не менше 6).

Безпека мирного зібрання залежить не лише від надсилання повідомлення про його проведення, а й від зворотної комунікації з боку органів влади. Досвід комунікації місцевих ЛГБТКІ+ органіцій з ОМС у досліджуваний період такий: в Одесі та Харкові контакт мав місце, але не після кожного повідомлення; у Маріуполі контакт з організаторами налагоджувався щоразу. Інші респонденти зауважили, що комунікації не було.

Виходячи з інформації, яку надали організатори, після кожного повідомлення про мирне зібрання, що надійшло до ОМС, інформація передається в НПУ і на цьому участь місцевої влади в комунікаціях з організаторами закінчується. У більшості випад-

ків від ОМС немає зворотного зв'язку. Але ж, як ми бачимо на прикладі Маріуполя, органи місцевого самоврядування комунікують з опитуваними, сприяють в організації проведення мирного зібрання. Однак, така комунікація говорить більше про виключення, ніж про правило. Немає чіткого механізму взаємовідносин.

Показовим у даному випадку є й те, що під час моніторингу відповіді на офіційні запити від депутатів ОМС щодо комунікації з регіональними ЛГБТКІ+ органіціями були отримані тільки з одного міста – Маріуполя. Представники міських рад 5 інших міст опитування проігнорували.

Очевидно, що кожна з організацій має власний досвід та календарний план проведення мирних зібрань. Однак їх схожість у тому, що організатори з Одеси, Ужгорода, Харкова та Чернівців надають перевагу закритому формату подій, дбаючи про безпеку їх учасників.

На жаль, опитування показало, що організатори мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ не практикують комунікацію з ОМС щодо питань, не пов'язаних з темою ЛГБТКІ+. Це свідчить про те, що використовується не весь потенціал співпраці, яка могла б підвищити видимість суспільно корисної діяльності спільноти у громаді та позитивно впливати на її сприйняття. Тільки 2 організації (з Ужгорода та Маріуполя) з 8-ми брали участь в грантових тендерах на регіональному рівні. І тільки одна маріупольська організація отримала міні-грант.

3. Наступний етап дослідження - визначити, чи займаються міські ради виявленням потенційних ризиків і загроз для проведення мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему. Як саме відбувається процес виявлення ризиків і загроз не відповів ніхто.

4. Важливим фактором безпечного заходу є своєчасне реагування влади на підготовку опонентами контрзібрання та комунікація з ними. Маріупольська міська рада запевнила, що таке контактування відбувається «у разі виникнення потенційних ризиків і загроз» проведення заходу. Причому не лише з супротивниками, але й з організаторами анонсованих одночасних зібрань, що мали збіг у місці й часі проведення.

У виконкомі Миколаївської ради теж повідомили, що така комунікація здійснюється. Насамперед - сектором охорони публічного порядку управління превентивної діяльності Головного управління поліції в області. У разі необхідності органи місцевого самоврядування також можуть офіційно звернутися до представників сторін конфлікту із закликом щодо утримання від дій, які можуть призвести до сутичок або заворушень із виникненням загрози для здоров'я та життя людей.

Харківська міська рада стверджує, що цією комунікацією займається відділ по роботі з громадськими об'єднаннями. Натомість Чернівецький ОМС відповів, що комунікація відбувається вже безпосередньо під час зібрання.

5. Далі ми поцікавилися: у чому полягає взаємодія міських рад з національною поліцією міст у питаннях організації захисту свободи мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему. Маріупольська міська рада повідомила, що проводить службові наради та спільні з представниками сектору превентивної комунікації відділу превенції Центрального відділу поліції ГУНП у Донецькій області зустрічі з організаторами зібрань, а також «відпрацьовує на практиці дії з недопущення порушення прав громадян».

Відповідно до інформації Харківської міської ради, ОМС на постійній основі надсилає листи Головному управлінню поліції та Управлінню патрульної поліції в області про проведення всіх масових заходів на території міста з метою забезпечення охорони громадського порядку та безпеки дорожнього руху під час проведення.

Миколаївська міська рада щоразу готує офіційний лист до Головного управління поліції області, а також «у разі потреби» забезпечення безпеки дорожнього руху - Управлінню патрульної поліції в області та Департаменту патрульної поліції.

Ужгородський ОМС інформує правоохоронні органи включно з територіальним органом Національної поліції про майбутній захід.

Практика Чернівецької міської ради така: після отримання повідомлення про намір провести мирне зібрання інформація пере-

силається до правоохоронних органів, зокрема до Головного управління поліції в області та патрульної поліції в місті.

Департамент муніципальної безпеки Одеської міської ради повідомив, що заходи щодо дотримання громадського порядку вживаються спільно з Головним управлінням поліції та Управлінням патрульної поліції в області відповідно до компетенції. Варто особливо підкреслити, що в департаменті внутрішньої політики Одеської міської ради хибно вважають, що припинення мирного зібрання без рішення суду силами поліції може відбуватися «при загрозі масовим заворушенням чи вчиненні злочинів». І як вже згадувалось вище, у цьому ж департаменті вважають: «Міська рада забезпечує громадський порядок шляхом повідомлення органів поліції».

6. На наше питання щодо посередництва для налагодження взаємодії національної поліції міста з організаторами мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему ми отримали лише дві відповіді.

Маріупольська міська рада заявила, що співробітники поліції достатньо професійні, тому така діяльність не потрібна.

Миколаївський ОМС зауважив, що «у разі необхідності» посадовці виконавчих органів ради можуть сприяти налагодженню взаємодії між організаторами мирних зібрань та представниками підрозділів Головного управління поліції в області.

7. Для розуміння алгоритму комунікації важливо було також встановити, з якими ще органами влади взаємодіють міські ради у питаннях організації захисту свободи мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему та в чому полягає така взаємодія.

За інформацією Маріупольської міської ради, така співпраця буває з територіальними підрозділами прокуратури та СБУ. Ця взаємодія полягає у взаємному інформуванні, а також у відпрацюванні «необхідних спільних заходів».

Чернівецька міська рада повідомила про анонсовані заходи управління Служби безпеки України в області, а також місцевої прокуратури та прокуратури області.

У Харкові на постійній основі листи про проведення всіх масових заходів на тери-

торії міста надсилаються Управлінню Служби безпеки України в Харківській області та Харківській облдержадміністрації.

8. Для того, щоб перевірити рівень комунікації між організаторами мирних зібрань і ОМС, а також рівень поінформованості останніх, ми уточнили, скільки заходів на тему ЛГБТКІ+ було проведено у місті за період моніторингу.

За інформацією Одеської міської ради, у 2019 році в місті було проведено одне таке мирне зібрання. Ужгородський ОМС назвав один захід у 2020 році просто неба, п'ять заходів у приміщеннях і три просто неба у 2019 році.

Інші респонденти здебільшого зауважили, що таких повідомлень за вказаний період часу їм не надходило, а виконком Чернівецької міської ради відповів, що не зобов'язаний вести таку статистику.

9. Для розуміння залученості ОМС у організацію заходів, ми попросили навести приклади дій з організації захисту мирного зібрання на ЛГБТКІ+ тему, в яких брали або можуть брати участь міські ради. За інформацією департаменту внутрішньої політики Одеської міської ради, у 2019 році департамент муніципальної безпеки міськради спільно з Головним управлінням поліції в області здійснювали охорону громадського порядку під час проведення мирного зібрання представниками ЛГБТКІ+. Більше ніхто не відповів на це питання.

РОЗДІЛ II. Дослідження комунікації між організаторами мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ і поліцією

1. ОПИС ПРОБЛЕМИ

За останні десятиліття відбулася позитивна еволюція реалізації права на мирні зібрання. За 2019 рік і I півріччя 2020 року масштабні мирні зібрання відбулися в обласних центрах країни. Однак, організатори мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ або правозахисні ЛГБТКІ+-організації постійно піддаються тиску, намаганням відмовити їх від проведення зібрань або перенесення місця проведення зібрання, зіштовхуються з відвертою гомофобією та упередженим ставленням з боку представників міської влади та поліції під час підготовки, організації та проведення мирних зібрань.

Існує також проблема закритості діяльності правоохоронних органів, яка пояснюється службовою доцільністю та похідними заборонами, більшість із яких є пережитком минулого. Така ситуація ускладнює якісну комунікацію. А це, у свою чергу, впливає на безпеку під час проведення мирного зібрання.

Попри наявність низки документів, що визначають порядок взаємодії з організаторами мирних зібрань, практика комунікації суттєво відрізняється у регіональному зрізі. Це створює додаткові труднощі при підготовці та проведенні мирних зібрань, зокрема і на тему ЛГБТКІ+.

2. АНАЛІЗ ТЕОРІЇ (НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНИХ ДОКУМЕНТІВ) І ПРАКТИКИ

Комунікацію поліції з організаторами та учасниками мирних зібрань має гарантувати профільний Закон «Про Національну поліцію». Одне з основних повноважень поліцейського – здійснювати своєчасне реагування на заяви та повідомлення про події або про кримінальні, адміністративні правопорушення (п. 5 частини 1 ст. 23). Поліція також зобов'язана здійснювати діяльність у тісній співпраці та взаємодії з населенням та громадськими об'єднаннями задля задоволення їхніх потреб (ч. 1 ст. 11).

Така співпраця має відбуватися шляхом підготовки та виконання спільних заходів для задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань, а співпраця між поліцією та громадськістю має бути спрямована на виявлення та усунення проблем, пов'язаних із здійсненням поліцейської діяльності, і сприяння застосуванню сучасних методів для підвищення результативності та ефективності здійснення такої діяльності (ч. 1 і ч. 2 ст. 89).

Взаємодія організаторів мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему з поліцією в Україні часто починається з повідомлення про намір провести захід, адже для цього достатньо надіслати відповідне повідомлення (ч. 1 ст. 39 Конституції). Обов'язок повідомляти про такий намір не є імперативним, але якщо життю і здоров'ю учасників запланованого зібрання загрожують, наприклад, політичні чи ідеологічні опоненти, то про намір його провести владу зазвичай повідомляють за багато днів до початку заходу – цей час використовується на перемовини з поліцією про якісне забезпечення охорони учасників під час та після завершення зібрання. Згідно з Керівними принципами зі свободи мирних зібрань Бюро демократичних інституцій і прав людини ОБСЄ та Венеціанської комісії Ради Європи зі свободи мирних зібрань, попереднє повідомлення органів влади про намір провести зібрання має бути гарантією того, що держава виконає покладені на неї позитивні зобов'язання, захистить мирне зібрання і сприятиме його проведенню (§ 4.1 та 113).

Затверджені Концепція запровадження в діяльності органів та підрозділів НПУ скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів (наказ МВС України від 23.08.2018 року) та ухвалені на розвиток її положень Стандартних операційних процедур щодо забезпечення публічної безпеки і порядку органами та підрозділами НПУ у зв'язку з проведенням масових заходів (наказ Голови

ОдесаПрайд-2020. Фото: dumskaya.net

Національної поліції України від 01.12.2019 року), з'явилися відносно недавно, і чи не перші з офіційних державних документів, зокрема, декларують орієнтацію на найкращі європейські принципи й практики забезпечення публічної безпеки та порядку в контексті мирних зібрань. Вони також вказують на необхідність активної комунікації поліції з організаторами мирних зібрань на всіх стадіях їх підготовки і проведення, прописують мету роботи груп превентивної комунікації поліції (поліції діалогу), обов'язковість здійснення аналізу та оцінки можливих загроз та ризиків, постійну оцінку поведінки контрдемонстрантів, цілодобовий моніторинг оперативної обстановки, а також вказують на деякі способи пошуку інформації, пояснюють принцип диференціації учасників зібрань під час забезпечення правопорядку.

Водночас, СОП і Концепція мають декларативний, а не імперативний характер. Найкориснішими в цих документах для ЛГБТКІ+ спільноти будуть положення про комунікацію з поліцією на стадії планування мирного зібрання (ч. 7.2, ч. 7.3, ч. 9.5 СОП), загальні тактики дій поліції одразу після його завершення (ч. 9.7 СОП), а також про подальше взаємне спілкування для узагальнення отриманого досвіду та запобігання майбутнім конфліктам (ч. 7.2, ч. 9.7 СОП).

Допоміжним фактором у комунікації організаторів мирних зібрань з правоохоронцями є і той факт, що поліція повинна забезпечувати постійне інформування громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку (ч. 1 і ч. 2 ст. 9). Керівники територіальних органів поліції також зобов'язані систематично інформувати громадськість про стан правопорядку і заходи, які вживаються щодо попередження правопорушень (ч. 2 ст. 88).

Варто також згадати і про методичні рекомендації для працівників поліції здійснювати активну комунікацію з організаторами мирного зібрання та вести з ними діалог на постійній основі на стадії планування організації поліцейських заходів із забезпечення правопорядку під час майбутнього зібрання (з ч. 7.2 СОП), а також підтримувати взаємодію з організаторами мирного зібрання на рівні усіх керівників операції із забезпечення безпеки і порядку під час зібрання (з ч. 9.5).

Одним з необхідних завдань поліції після завершення заходу, згідно з методичними рекомендаціями, вважається продовження спілкування з організаторами мирного зібрання «для узагальнення отриманого досвіду» (з 9.7 СОП). Причому зазначається, що

ретельне вивчення і оцінка «історії попередніх подібних зібрань» дозволить максимально ефективно оцінити ризики і загрози, пов'язані з проведенням майбутніх мирних зібрань (з 9.3 СОП). Діалог поліції з організаторами мирних зібрань рекомендується підтримувати на постійній основі (з 7.2 СОП). Тут слід додати спостереження того, що робота поліції на мирних зібраннях на ЛГБТКІ+ тематики щоразу покращуються після проведення круглих столів зі взаємною присутністю, навіть якщо до того забезпечення правопорядку відбувалося з проблемами.

3. ПЕРЕБІГ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проводячи практичну частину дослідження, ми поцікавилися, скільки повідомлень/заяв/звернень було отримано поліцією у досліджуваний період від представників спільноти з проханням забезпечити охорону громадського порядку під час проведення мирних зібрань. За даними ГУНП, звернень про проведення мирних зібрань від представників ЛГБТКІ+ спільноти в містах, у яких проводилось дослідження, надходило небагато (максимум 5 за рік - в Одесі та жодного повідомлення, наприклад, у Миколаєві. В інших містах від 2 до 3 повідомлень за рік).

У поліції запевнили, що порядок забезпечувався на всіх мирних зібраннях ЛГБТКІ+ спільноти, про які інформація надходила. Організації з Одеси, Чернівців та Маріуполя, які брали участь у моніторингу, зазначили, що комунікація з організаторами налагоджувалася у відповідь на кожне повідомлення. Організації з Ужгорода та Харкова вказали, що зворотна комунікація поліції не була регулярною.

Як правило, поліція не проводить проактивний моніторинг інформаційного простору з метою виявлення заходів, повідомлення про які на їх адресу не надходили.

Окремого підрозділу, який би відповідав за перемовини з організаторами мирних зібрань у структурі поліції не передбачено. Ці функції покладаються, переважно, на працівників управління превентивної діяльності.

Про якість комунікації з поліцією свідчить той факт, що лише 2 організації з-поміж тих, що представлені в Одесі, Ужгороді, Чернів-

цях та Харкові, з різних причин повідомляли поліцію про отримання погроз про зрив проведення мирних зібрань. За цим фактом було проведено додаткове уточнююче опитування телефоном. Опитувані пояснили: по-перше, вони стикаються з відвертою гомофобією, принизливим відношенням з боку деяких представників поліції. По-друге, з міркувань безпеки: адже траплялись ситуації, коли про захід інформувалася лише поліція, але все ж, найімовірніше через свідомий витік інформації, з'являлися опоненти, які заважали проводити зібрання. По-третє, організатори стикаються з відмовами реєстрації заяв про правопорушення, затягуванням розслідувань та закриттям справ через нібито відсутність правопорушень. Таке ставлення деяких представників НПУ веде до зниження рівня довіри.

В жодному місті, де проводилось опитування, практика проведення робочих зустрічей після проведення мирного зібрання відсутня. Опитувані не ініціюють такі зустрічі через наступні причини: відсутність комунікації; упереджене ставлення з боку представників ОМС і НПУ; відсутність часових та людських ресурсів.

Більшість опитуваних (організації з Одеси, Ужгорода, Чернівців та Харкова) самостійно ініціює робочі зустрічі з представниками ОМС і НПУ. Мета – налагодження зв'язків, отримання допомоги, організації заходів безпеки і охорони правопорядку під час підготовки та проведення мирного зібрання.

Особливу увагу привертає інформація про те, що на зустрічах з деякими представниками НПУ опитувані піддаються додатковому стресу. Вони отримують на свою адресу гомофобні висловлювання та спроби безпідставно відмовити їх від проведення мирного зібрання.

Частина заходів проводилась в закритих приміщеннях і не потребувала значного залучення представників органів правопорядку для їх охорони. Разом з тим, якщо звернення таке надходило, поліції достатньо було однієї доби, щоб забезпечити належну кількість працівників для організації заходів з забезпечення громадського порядку. У Харкові за рік було зафіксовано 4 таких повідомлення, на які поліція відреагувала.

РОЗДІЛ III. Дослідження процесу забезпечення порядку під час мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+

1. ОПИС ПРОБЛЕМИ

Поява Стандартних операційних процедур щодо дій під час мирних зібрань, де декларується відхід від «більш характерної для держав з тоталітарним режимом влади» політики здійснення контролю з боку поліції до політики надання послуг (сприяння) з забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів у публічних місцях символізує відхід від радянських традицій і прагнення виконувати службові обов'язки, засновані на гуманізмі.

Водночас здійснення контролю та ще й з застосуванням сили (пропорційної загрозам і необхідної) досі актуальне під час охорони життя і здоров'я учасників мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тематики, на яких нападають агресивні опоненти. І в цій поліцейській дихотомії ЛГБТКІ+ подекуди зіштовхуються з непрофесійністю або певним саботажем з боку правоохоронців.

2. АНАЛІЗ ТЕОРІЇ (НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНИХ ДОКУМЕНТІВ) І ПРАКТИКИ

Згідно з Конституцією України, головним обов'язком держави є забезпечення прав і свобод людини, а гарантії цих прав і свобод визначають зміст і спрямованість діяльності держави (ч. 2 ст. 3, ч. 2 ст. 22 Конституції). Національна поліція України є центральним виконавчим органом влади з правоохоронними функціями (ч. 1 ст. 1 Закону «Про Національну поліцію»). Виконавча влада є гілкою державної влади України (ст. 6 Конституції), тому на Національну поліцію розповсюджується обов'язок держави з гарантування й забезпечення прав і свобод людини (ч. 2 ст. 3 Конституції). Отже, поліція має гарантувати й забезпечувати свободу мирних зібрань, про яку йдеться у статті 39 Розділу II Конституції «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина».

Обов'язки поліції захищати життя і здоров'я учасників мирних зібрань також випливають з обов'язків держави в Основному Законі. Конституція України декларує, що життя і здоров'я, недоторканність і безпека людини визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, держава гарантує конституційні права і свободи, головним її обов'язком є забезпечення прав і свобод людини, а гарантії цих прав і свобод визначають зміст і спрямованість діяльності держави (ст. 3, ч. 2 ст. 22 Конституції). Держава має обов'язок захищати життя людини, а також зобов'язана гарантувати й забезпечувати право на життя кожної людини та право на безпечне для життя і здоров'я довкілля (ч. 1 і ч. 2 ст. 27, ч. 1 ст. 50 Конституції). За умов відсутності воєнного або надзвичайного стану ці права не можуть бути обмежені, а посягання на них забороняються (ч. 1 ст. 37, ст. 64 Конституції).

Виконавчі органи влади з правоохоронними функціями мають ті ж обов'язки, оскільки є виконавчою частиною державної влади в Україні (ст. 6 Конституції). А такий центральний орган виконавчої влади як поліція зобов'язаний служити суспільству шляхом забезпечення безперервного та цілодобового виконання таких своїх завдань, як охорона прав і свобод людини, протидія злочинності і підтримання публічної безпеки і порядку (ч. 1 ст. 1, ч. 1 ст. 2, ч. 1 ст. 12 Закону «Про Національну поліцію»).

Гарантуватись й забезпечуватись має і право на свободу мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тематики. Оскільки засобом реалізації свободи зібрань зазвичай є свобода вираження поглядів, то слід наголосити, що держава також має гарантувати ЛГБТКІ+ право на свободу світогляду (ст. 35 Конституції), думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, використовувати і поширювати інформацію в будь-який спосіб на свій вибір (ст. 34 Конституції). Право на свободу мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тематики також має бути забезпечене без дискримінації.

На рівні національного законодавства, з загальних принципів діяльності Національної поліції України, основних обов'язків та службової дисципліни поліцейського впливає, що під час виконання своїх завдань поліція має забезпечувати дотримання свободи зібрань, сприяти її реалізації, а також утримуватися від дій, що порушують право на свободу зібрань (ч. 1 ст. 7 та п. 3 ч. 1 ст. 18 Закону «Про Національну поліцію», п. 7 ч. 3 ст. 1 Дисциплінарного статуту Національної поліції України). За незаконне перешкоджання організації або проведенню мирних зібрань, якщо така дія була вчинена із застосуванням фізичного насильства або службовою особою, передбачена кримінальна відповідальність (ст. 340 ККУ).

На рівні відомчих нормативних актів варто згадати затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України № 1179 від 09.11.2016 року Правила етичної поведінки поліцейських, де зазначено, що «під час виконання службових обов'язків поліцейський повинен ... поважати і не порушувати права та свободи людини, до яких, зокрема, відносяться права: ... на мирні зібрання» (з ч. 1 розділу II Правил).

Згадані вище Концепція запровадження в діяльності органів та підрозділів НПУ скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів та в ухваленій на розвиток її положень Стандартних операційних процедур щодо забезпечення публічної безпеки і порядку органами та підрозділами НПУ у зв'язку з проведенням масових заходів визначають сприяння як стратегію поліції, політику надання послуг із забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів у публічних місцях, а також один з ключових принципів відповідності вимогам демократичного суспільства (з ч. I, п. 5 ч. IV Концепції, ч. I і ч. IV СОП).

Причому ця стратегія має бути спрямована на сприяння організаторам та учасникам зібрання їх законної мети (з п. 5 ч. IV Концепції, ч. IV СОП). Тож поліції рекомендується максимально сприяти проведенню масових заходів, а також у межах компетенції сприяти реалізації учасниками заходу їх прав і свобод (з ч. 7.3 і ч. 7.5 СОП).

Директивою і основою для охорони мирних зібрань поліцією має бути підтримка миру (з ч. I СОП).

Кращим сьогодні орієнтиром на те, як правоохоронці мають себе поводити на мирних зібраннях є Керівні принципи зі свободи мирних зібрань Бюро демократичних інституцій і прав людини ОБСЄ та Венеціанської комісії Ради Європи, а також Керівництво з прав людини і забезпечення правопорядку під час публічних зібрань Бюро з демократичних інституцій і прав людини ОБСЄ – документи міжнародних експертів, де підсумовані найкращі світові практики регулювання й рекомендації стосовно забезпечення права на свободу мирних зібрань.

Кожен поліцейський зобов'язаний професійно виконувати свої службові обов'язки та уповноважений забезпечувати публічну безпеку і порядок на вулицях, площах, у парках, скверах та інших публічних місцях; вживати заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю людей і публічній безпеці, забезпечувати особисту безпеку людей, захищати їх від нападів, які загрожують їхньому життю чи здоров'ю, тощо (ст. 18, ст. 23, ст. ст. 36-37, ч. 3 ст. 41, ст. ст. 42-46 Закону «Про національну поліцію», ст. 260 КУпАП, ст. ст. 207-208 КПК).

Чинне законодавство України не дозволяє невибіркове застосування насильства, тому правоохоронці мають право реагувати лише на конкретних правопорушників під час мирних зібрань. Поліція має право затримувати їх під час або після вчинення ними адміністративних правопорушень (ст. 260 КУпАП), а також під час замаху або після вчинення кримінального правопорушення (ст. ст. 207, 208 КПК).

У вищезгаданих методичних рекомендаціях для працівників поліції йдеться про принцип диференціації учасників зібрань під час забезпечення правопорядку, дотримання якого «дозволить швидко ізолювати громадян, які можуть порушити публічний порядок (можливих провокаторів та підбурювачів) від тих, хто поводить мирно та не має мети вчинити правопорушення» (з ч. VI СОП).

У разі неможливості уникнути застосування сили поліцейські заходи примусу мають бути законними і пропорційними (ст. 29 «Про

Національну поліцію»), а застосована поліцією сила має зводити до мінімуму можливості завдання шкоди здоров'ю правопорушників та інших громадян. Будь-яке застосування сили завжди має бути винятком, а не нормою поліцейської діяльності, і в будь-якому контексті повинно бути мінімально необхідним для відновлення публічної безпеки і порядку (з ч. 7. 5 СОП).

Поліція також має право забороняти або обмежувати доступ до певних територій чи об'єктів у низці визначених випадків (ст. 36 Закону «Про національну поліцію»), якщо такі дії при цьому не будуть незаконним перешкоджанням проведенню мирних зібрань.

У цьому контексті слід згадати також норму, яка містить сумнівне з позиції конституційності повноваження поліції «погоджувати» «поданні у встановленому порядку» пропозиції стосовно маршрутів організованого руху громадян і місць їх збору, а також «погоджувати» пропозиції стосовно «порядку проведення» масових заходів, які можуть створити перешкоди дорожньому руху (п. 5 ч. 1 ст. 52-3 Закону «Про дорожній рух»). На практиці термін «погодження» трактується як імперативний для організаторів і учасників зібрань, а також у значенні процедури отримання дозволу. Проте законодавство України не передбачає обов'язку організаторів та учасників мирних зібрань погоджувати з поліцією чи отримувати дозвіл на перекриття автомобільних доріг у рамках мирних зібрань.

Поліція має право звертатися до суду із позовними заявами про обмеження права на свободу мирних зібрань (ч. 2 ст. 39 Конституції, ч. 1 ст. 280 Кодексу адміністративного судочинства). Щоправда авторам дослідження невідомі випадки таких позовів від поліції.

Додамо, що діяльність під час мирних зібрань Національної гвардії не була предметом даного дослідження. Проте слід зазначити, що згідно з профільним Законом «Про Національну гвардію України» її військовослужбовці станом на сьогодні мають ті ж повноваження із забезпечення порядку під час мирних зібрань, крім повноваження складати протоколи про адміністративні правопорушення.

3. ПЕРЕБІГ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Дослідження теорії забезпечення порядку під час мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ було продовжено вивченням практичної діяльності головних управлінь Національної поліції та управлінь патрульної поліції в Харківській, Донецькій, Одеській, Миколаївській, Чернівецькій та Закарпатській областях, а також міських та обласних відділів поліції у відповідних обласних центрах та місті Маріуполі у цій сфері.

Перш за все, ми поцікавилися, якими нормативно-правовими актами керується поліція міст у питаннях організації захисту свободи мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+, які відбуваються в публічних місцях просто неба або в приміщеннях будівель, та в питаннях організації безпеки їх учасників. У першому випадку поліція посилається на закон України про Національну поліцію, СОП, а також Концепцію. У другому випадку респонденти часто зазначали, що приміщення – це, переважно, приватна власність, доступу до якої вони не мають.

2. Далі необхідно було встановити, чи існує у їх структурі підрозділ превентивної комунікації або превенції. Це дало змогу визначити коло осіб, відповідальних за комунікацію з організаторами мирних зібрань. Виявилось, що в управліннях превентивної діяльності Головних управлінь національної поліції створені структурні підрозділи (сектори та відділи), які відповідають за забезпечення безпеки під час мирних зібрань. Але, як правило, вони не мають окремих положень і в діяльності керуються безпосередніми вказівками керівництва та положенням Управління превентивної діяльності.

Відповідно в УПП також у певних містах створені сектори з забезпечення спеціальних заходів, але є міста, в яких такі підрозділи не передбачені взагалі. У деяких містах діє також підрозділ Управління превентивної діяльності - «Поліція діалогу». Але положення про їх діяльність як структурної одиниці Головного управління поліція не надала.

При цьому, у структурі ГУНП підрозділ забезпечення масових заходів існує у всіх містах, де проводилось дослідження (у складі превентивних відділів). У патрульній поліції існують тактико-оперативні роти, працівники яких залучаються до охорони масових заходів.

Фото: dumskaya.net

3. Наступний крок - визначити, за яким принципом поліція міста встановлює необхідну кількість працівників та види підрозділів, необхідних для захисту свободи мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ та безпеки їх учасників. Адже це питання організаторів мирних зібрань часто не знаходить відповіді і є предметом експертних дискусій стосовно спроможності правоохоронців забезпечити охорону правопорядку.

Встановлено, що затверджена методологія розрахунку кількості поліцейських, які необхідні для захисту свободи мирних зібрань - відсутня. Переважно розрахунок ведеться від принципу: на кожного учасника має бути двоє поліцейських. Але є досить багато факторів, які впливають на розрахункову методуку (час проведення акції і місце проведення, можливість організації контр-акції, тематика та тривалість заходу, що проводиться). За добу до проведення акції поліція виїжджає на місце проведення та оцінює скільки поліцейських потрібно задіяти для охорони громадського порядку та де вони мають розташовуватись.

4. Ми попросили респондентів перерахувати дії правоохоронців з організації захисту мирного зібрання на тему ЛГБТКІ+ або пов'язану з ЛГБТКІ+ темою, які відбуваються в пу-

блічних місцях просто неба та у приміщенні. За наданою інформацією, у своїх діях поліція орієнтується на інформацію, подану організаторами про час проведення мирних зібрань. Крім цього, проводиться моніторинг соціальних мереж, інформація надходить від представників різних спільнот для виявлення можливих учасників контрзібрань або зібрань, які будуть проходити в дні проведення заявлених заходів.

Відповідно до отриманих даних розраховується кількість особового складу, який потрібно залучити. У проведених інтерв'ю поліцейські зазначали, що вони не завжди належним чином поінформовані про те, якими маршрутами учасники будуть залишати місце проведення мирного зібрання, відтак не завжди вдається налагодити ефективну систему захисту учасників від можливих нападів.

Поліція не надала окремих алгоритмів дій по забезпеченню безпеки під час проведення заходів на ЛГБТКІ+ тематики у приміщеннях.

5. При цьому, для захисту свободи мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ та безпеки їх учасників загалом залучаються близько 15 різноманітних поліцейських підрозділів (групи документування, кінологічні підрозділи, підрозділи вибухотехнічної служби, групи аеропідтримки та інші).

РОЗДІЛ IV. Дослідження комунікації між організаторами мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ і ЗМІ

ОПИС ПРОБЛЕМИ

За останні декілька років кількість нападів на представників ЛГБТКІ+ спільноти збільшилася. Значне зростання відбулося саме в регіонах України. Одна з причин такої ситуації – наявність негативного суспільного дискурсу, що призводить до постійної стигматизації ЛГБТКІ+, і, як підсумок, збереження дискримінаційного ставлення до спільноти, а також до систематичних нападів на представників спільноти ЛГБТКІ+ у регіональних громадах.

Практика протидії стигмі свідчить про те, що послаблення її впливу на вразливу категорію населення можливе лише при організації широкої суспільної дискусії з обговоренням стигматизованих тем. При цьому, важливою умовою є участь усіх зацікавлених сторін (представників ЛГБТКІ+, регіональних і національних ЗМІ, ОМС, регіональних органів правопорядку, правозахисників та адвокатів) у налагодженні безперервної комунікації. На жаль, в Україні цей процес має несистемний характер та відбувається епізодично.

Сьогодні відсутня узагальнена інформація про рівень комунікації регіональних ЛГБТКІ+-організацій з ОМС та регіональними ЗМІ. Водночас, первинний моніторинг національних і регіональних мас-медіа свідчить, що тематика діяльності регіональних ЛГБТКІ+-організацій висвітлюється епізодично та здебільшого в сенсаційно-скандальному контексті, пов'язаному з правопорушеннями під час великих адвокаційних вуличних акцій, або у зв'язку з нападами на представників спільноти.

Суспільно-корисна ж діяльність регіональних ЛГБТКІ+-організацій практично не потрапляє до регіональних ЗМІ. З одного боку це сигналізує про небажання регіональних мас-медіа висвітлювати цю тематику, а з іншого - свідчить про проблеми в роботі самих регіональних ЛГБТКІ+-організацій, які пов'язані з помилковим маркетинговим позиціонуванням.

Велику роль у протидії стигмі відіграє розуміння структури роботи регіональних ЛГБТКІ+-організацій (зокрема, у сферах комунікації та маркетингу), а також організаційних можливостей і загальних сфер діяльності. Відомості за цими напрямками практично відсутні.

ПЕРЕБІГ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Одним із завдань у дослідженні було встановлення рівня суспільно-корисної діяльності ЛГБТКІ+-організацій у громаді, де вони функціонують. Моніторинг зафіксував доволі високий рівень їх активності задля добробуту місцевих громад.

У цілому 6 організацій з 8-ми опитаних за останні півтора року брали участь в громадських заходах регіонального рівня, не пов'язаних з ЛГБТКІ+ тематикою. Зокрема, в Харкові проводилися благодійний ярмарок, просвітницькі заходи у сфері прав людини та охорони здоров'я, перегляд документального кіно, безкоштовне тестування на ВІЛ. У Чернівцях відбувалися кінопокази та ігрові клуби, інформаційно-просвітницькі заходи у сфері прав людини та правозахисту. В Ужгороді медикаменти та матеріальна підтримка надавалися тим мешканцям громади, хто опинився у скрутному становищі в умовах карантину. У Маріуполі мали місце просвітницькі заходи на тему профілактики поширення гепатитів, ВІЛ та інших інфекцій, що передаються статевим шляхом, тестування на ВІЛ, надавалися соціальний супровід та психологічна підтримка. В Одесі проводилися інформаційно-просвітницькі заходи та правове навчання.

Варто відзначити, що 5 ЛГБТКІ+-організацій з Харкова, Чернівців, Одеси та Маріуполя, які брали участь у дослідженні, мають більш широке коло діяльності, яке виходить за межі правозахисних навчально-просвітницьких заходів з протидії дискримінації для представників ЛГБТКІ+ спільноти.

При цьому лише 3 організації з Харкова, Чернівців та Одеси ведуть велику суспіль-

Фото: magnolia-tv.com

но-корисну діяльність у цілому направлену на представників регіональної громади.

2. У процесі дослідження для команди експертів УГСПЛ було важливо дізнатися про «видимість» ЛГБТКІ+-організацій для місцевих мас-медіа та активність комунікації з ними. Моніторинг зафіксував середній рівень зацікавленості ЗМІ роботою регіональних ЛГБТКІ+-організацій.

Всього 3 організації з Харкова та Одеси відзначили, що за минулі півтора року регіональні ЗМІ зверталися до них більш ніж 20 разів та оприлюднили від 30 до 60 сюжетів у ЗМІ. Більшість з них стосувалася участі в Прайді та інших маршах.

При цьому 3 організації (з Маріуполя, Чернівців та Харкова) за цей же час відзначили оприлюднення від 1-ї до 3-х публікацій у ЗМІ.

3. На регіональному рівні також відчувається брак уваги місцевих ЛГБТКІ+-організацій до питань стійкої організаційної роботи у сфері комунікацій з ОМС та ЗМІ.

Далеко не всі організації мають комунікаційну стратегію. Ствердні відповіді на це питання надали 5 ГО з Чернівців, Ужгорода, Одеси та Маріуполя. Штатні співробітники з комунікації є тільки в половині опитаних організацій з Харкова, Чернівців та Одеси, а штатні співробітники, які відповідають за інформаційний супровід діяльності громадської організації, є в ГО з Харкова, Чернівців, Маріуполя та Одеси.

Лише в 2 (з Одеси та Ужгорода) - ведеться планомірна комунікаційна робота з ЗМІ за найпростішим алгоритмом – розсиланням прес-релізів у ЗМІ раз на місяць.

Доводилося також зустрічати відповідь, що мас-медіа переважно самі звертаються до громадської організації та обґрунтування активних контактів із журналістами тим, що організація була лише нещодавно створена (Харків).

Зауважимо також, що абсолютно всі учасники моніторингу зауважили, що комунікують із журналістами, дружніми до теми ЛГБТКІ+.

4. Існує проблема недофінансування регіональних ЛГБТКІ+-організацій у сфері комунікації як з ОМС так і зі ЗМІ – що призводить до неможливості стійкої організаційної роботи.

Усі організації відзначили необхідність цільового фінансування комунікаційної діяльності.

5. У рамках дослідження комунікаційної активності організацій ми виявили стійку фіксацію учасників моніторингу на роботі в соціальних мережах, як на практично єдиному каналі комунікаційної активності. Усі організації відзначили соціальні мережі (Facebook, Instagram, Telegram) як головний канал для комунікації результатів своєї роботи. Лише 3 організації з Одеси та Харкова мають свої офіційні інтернет-портали.

Тільки 2 організації (з Одеси та Маріуполя) вдаються до рекламування свого активізму в ЗМІ та через лідерів думок.

У реаліях 2020 року це вже є абсолютно недостатнім вирішенням проблеми як загального інформаційного супроводу діяльності організацій, так і в питаннях маркетингового позиціонування діяльності організацій у суспільному житті регіональних громад у цілому.

Висновки за підсумками дослідження

1. Роль ОМС в процесах сприяння проведенню публічних заходів на тему ЛГБТКІ+ є недостатньою в порівнянні з наявними повноваженнями ОМС.
2. Підзаконні нормативно-правові акти, якими керуються ОМС як у населених пунктах, що досліджувались, так і в інших населених пунктах України, подекуди містять норми, що суперечать Конституції та перешкоджають проведенню мирних зібрань.
3. Єдиної моделі взаємодії ОМС з організаторами і учасниками як мирних зібрань загалом, так і публічних заходів на тему ЛГБТКІ+ не існує.
4. Стандартні операційні процедури щодо забезпечення публічної безпеки і порядку органами та підрозділами Національної поліції України у зв'язку з проведенням масових заходів та Концепція запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів є здебільшого декларативними документами, які загалом не мають дієвих механізмів забезпечення безпеки мирних зібрань, а відтак ігноруються працівниками поліції.
5. ОМС дуже важко йдуть на діалог з регіональними ЛГБТКІ+-організаціями, що тільки частково можна виправдати відсутністю інформації про суспільно корисну діяльність цих організацій на регіональному рівні в ЗМІ.
6. Поліції на місцях не завжди відомі Стандартні операційні процедури та Концепція, а в роботі зі сприяння проведенню та забезпечення безпеки публічних заходів на тему ЛГБТКІ+ превалюють тактики й стратегії дій, які склалися історично в рамках місцевих контекстів.
7. Під час організації і проведення мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ або мирних зібрань, організаторами яких є ЛГБТКІ+-організації, завжди дуже багато учасників. Якість проведення і забезпечення охорони правопорядку залежить від кожного учасника та від комунікації між «гравцями».
8. Серед керівників ЛГБТКІ+-організацій, які брали участь у дослідженні, існує втома від участі в будь-яких моніторингових активностях і невіра в ефективність і практичну користь даних інструментів - у результаті в моніторингу погодилися взяти участь тільки 8 організацій, хоча переговори щодо участі велися з 12-ма.
9. Проактивна діяльність ЛГБТКІ+-організацій на місцях у сфері комунікації з регіональними ЗМІ та ОМС є низькою.
10. Регіональні ЛГБТКІ+-організації приділяють недостатньо уваги питанням стійкої організаційної роботи у сфері комунікацій - далеко не у всіх організаціях існують комунікаційна стратегія, а штатні співробітники з комунікації є тільки в половині опитаних організацій і тільки в одній з них ведеться планомірна робота з комунікації зі ЗМІ за найпростішим алгоритмом розсилки прес-релізів.
11. Регіональні ЛГБТКІ+-організації недоотримують фінансування у сфері комунікації - даний пункт вимагає більш серйозного дослідження та повинен бути донесений до потенційних донорських організацій.
12. ЛГБТКІ+-організації, які взяли участь у дослідженні, проявляють стійку фіксацію в роботі на соцмережах, як на практично єдиному каналі комунікаційної активності, що в реаліях 2020 року є вже абсолютно недостатнім рішенням проблеми як загального інформаційного супроводу діяльності організацій, так і питань маркетингового позиціонування діяльності організацій у суспільному житті регіональних громад у цілому.
13. Регіональні ЛГБТКІ+-організації приділяють увагу розвитку громади, однак переважна більшість активностей спрямована на правозахист та правопросвіту.
14. Як правило, регіональні мас-медіа поінформовані про існування ЛГБТКІ+-спільноти в громаді. Однак їх зацікавленість у діяльності ЛГБТКІ+-організацій часто обумовлена бажанням отримати коментар лише щодо резонансних подій (маршів рівності чи інших правозахисних заходів, злочинів, вчинених щодо ЛГБТКІ+ тощо).

Робоча зустріч громадських активістів у жовтні 2020 року з представником Омбудсмана по тематиці нападів на представників ЛГБТКІ+-спільноти.
Foto: ombudsman.gov.ua

15. «Видимість» регіональних ЛГБТКІ+-організацій для ЗМІ є різною для кожної з них і залежить, перш за все, від оцінки самої ГО необхідності комунікувати з мас-медіа та проактивної позиції.
16. Задекларована всіма учасниками моніторингу підтримка контактів із журналістами, дружніми до теми ЛГБТКІ+, не надто впливає на кількість матеріалів на тему діяльності спільноти, створених у позитивному ключі або із використанням толерантної лексики. Радше йдеться про усвідомлення, що є журналісти та/або видання, які можуть висвітлити тематичний матеріал із дотриманням журналістських та етичних норм.
17. Більшість регіональних ЛГБТКІ+-організацій не усвідомлює важливість повномасштабної роботи на комунікаційному напрямку своєї діяльності. У результаті, очевидно є нестача експертів з комунікації та інформаційного супроводу в команді з професійним поглядом на ці активності, зосередження на обмеженому переліку цифрового інтерфейсу організації, недостатня поінформованість ЗМІ та громади про діяльність спільноти, брак часу членів організації на роботу у сфері комунікації, відсутність плановості у сфері комунікацій, незрозуміння шляхів розвитку співпраці з поліцією, ОМС та громадою, переважання пра-
- возахисних акцентів у діяльності ЛГБТКІ+-організацій над іншими тощо.
18. Комунікаційна складова діяльності регіональних ЛГБТКІ+-організацій недостатньо фінансується. Частково це пов'язано з неможливістю виділити додаткові кошти з невеликого бюджету ГО, а також незрозумінням важливості повномасштабної роботи на комунікаційному напрямку. З іншого боку, розвиток спроможності регіональних ЛГБТКІ+-організацій у цій сфері не є пріоритетом при наданні фінансової підтримки з боку міжнародних партнерів та донорських організацій.
19. Оскільки сьогодні комунікація регіональних ЛГБТКІ+-організацій, ОМС і ЗМІ знаходиться на низькому рівні, то на даному етапі, на нашу думку, можливість організації широкої громадської дискусії на регіональних рівнях, яка б сприяла полегшенню стигми для ЛГБТКІ+ співтовариства, видається мізерною.
20. Піднята в даному моніторингу проблематика комунікування вимагає більш ретельного і масштабного дослідження - як у площині розширення географії, так і в плані інструментарію - в майбутньому для створення більш повної картини бажано доповнювати збір даних за допомогою опитувальників розширеними персональними інтерв'ю.

Рекомендації за підсумками дослідження

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ЛГБТКІ+-ОРГАНІЗАЦІЙ

1. Брати більш активну участь у діяльності, спрямованій на розвиток місцевих громад, а також розширити спектр діяльності, не обмежуючись правозахистом та правопросвітою.
2. Більш проактивно комунікувати зі ЗМІ з акцентом на регулярне проведення прес-ланчів і круглих столів на суспільно значущі теми регіональних громад за участю обох сторін.
3. Організувати процес навчання керівників регіональних ЛГБТКІ+-організацій у сфері маркетингових комунікацій і комунікацій зі ЗМІ.
4. Розширити набір каналів загальної комунікації – до соціальних мереж треба долучати канали стійкої комунікації з регіональними ЗМІ та інструментарій BTL-маркетингу (поза правозахисними акціями та маршами).
5. Розробити ряд методичних матеріалів для ЛГБТКІ+-організацій щодо комунікування з ОМС, поліцією і ЗМІ.
6. Скласти план дій на бездіяльність, гомофобну поведінку, перевищення/зловживання службовими повноваженнями представників ОМС та НПУ.
7. Слід продовжувати процес навчання для журналістів з використання толерантної лексики і висвітлення тематики вразливих категорій населення.
8. Під час підготовки мирного зібрання на ЛГБТКІ+ тему вивчати положення, інші національні нормативно-правові акти (Цивільний Кодекс України; Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»; Закон України «Про місцеві державні адміністрації»), а також міжнародні документи, які Україна ратифікувала: Загальну декларацію прав людини; Європейську конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод; Міжнародний пакт про громадянські і політичні права тощо і керуватися ними.
9. Розробити комунікаційну стратегію, яка повинна містити інформацію про взаємодію з союзниками, налагодження нових зв'язків з якими надасть покращення в комунікаційній роботі, підвищить видимість організації та зможе підняти рівень безпеки для організації і учасників мирних зібрань.
10. Здійснювати моніторинг діяльності правоохоронних органів та повідомляти органам влади про будь-які порушення офіційних процедур працівниками правоохоронних органів.
11. Налагоджувати/продовжувати співпрацю з міжнародними правозахисними організаціями, міжнародними моніторинговими місіями, моніторами України, дружніми організаціями, посольствами тощо.
12. Долучати представників міжнародних моніторингових місій, іноземних посольств, національної поліції України, патрульної поліції України до участі в культурно-просвітницьких заходах на тему ЛГБТКІ+, живих бібліотеках, тренінгах тощо.
13. Організовувати та проводити заходи, спрямовані на боротьбу зі злочинами на ґрунті ненависті.
14. Підвищити рівень обізнаності мешканців громад, працівників поліції та ОМС щодо дискримінації, мови ворожнечі, злочинів на ґрунті ненависті, гомофобії, сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності тощо.
15. Проводити організацію робочих зустрічей з представниками ОМС і НПУ після проведення мирного зібрання для обговорення помилок.
16. Запрошувати для забезпечення охорони правопорядку представників патрульної поліції України, не виключаючи представників національної поліції України.
17. Ініціювати та проводити законотворчу роботу у сфері дискримінації, мови ворожнечі, нетерпимості та злочинів на ґрунті ненависті.

18. Брати участь у міжнародних конференціях та семінарах на теми злочинів на ґрунті ненависті, толерантності та недопущення дискримінації.
19. Організаторам мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему варто проводити системну роботу по ознайомленню учасників із правилами/ порядком організації і проведення заходу.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ЗМІ

Варто проходити навчання для журналістів з використання толерантної лексики і висвітлення тематики вразливих категорій населення.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ОМС

1. Провести обов'язкове навчання працівників із питань недискримінації, мови ворожнечі, нетерпимості.
2. Запровадити практику проведення регулярних робочих зустрічей із представниками вразливих груп громадян у громаді з метою моніторингу соціальної та безпекової ситуації.
3. Брати участь у робочих зустрічах стосовно організації і проведення мирного зібрання для обговорення забезпечення порядку, санітарного благополуччя, прибирання території тощо.
4. Забезпечити здійснення заходів щодо охорони громадської безпеки, громадського порядку, боротьби зі злочинністю.
5. Розробити та здійснювати заходи щодо організації правового інформування і виховання населення щодо ЛГБТКІ+ спільноти.
6. Запровадити щорічний внутрішній моніторинг дотримання представниками органів місцевого самоврядування чинного законодавства України та міжнародних нормативно-правових актів, з прицілом на дотримання Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закону України «Про місцеві державні адміністрації», Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», Закону України «Про державну службу», Загальної декларації прав людини; Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод тощо. Результати такого моніторингу мають бути загальнодоступні й оприлюднені на офіційному сайті.

7. Встановити контроль за опрацюванням та підготовкою відповідей на повідомлення про проведення мирних зібрань, які надійшли до ОМС.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПОЛІЦІЇ

1. Розробити та провести ряд тренінгів з недискримінації, мови ворожнечі, злочинів на ґрунті ненависті, гомофобії, сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності тощо для дільничних, слідчих, чергових щодо роботи з вразливими групами суспільства, у тому числі ЛГБТКІ+ спільнотою.
2. Підключати представників усіх підрозділів НПУ, які будуть задіяні для забезпечення охорони правопорядку, до робочих зустрічей з організаторами мирних зібрань (з урахуванням безпеки присутності таких учасників).
3. Запровадити практику проведення сумісних зустрічей типу «Жива бібліотека» з представниками ЛГБТКІ+-організацій та спільноти.
4. Налагодити комунікацію з ОМС і долучати їх співробітників до робочих зустрічей щодо проведення мирних зібрань.
5. Розробити внутрішню інструкцію з організації охорони правопорядку під час проведення мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+.
6. Розробити план профілактичних заходів для роботи з консервативними і радикальними християнськими рухами, які активно розповсюджують мову ворожнечі;
7. Реєструвати та розслідувати усі правопорушення, які пов'язані зі злочинами на ґрунті ненависті, мови ворожнечі, сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ МІЖНАРОДНИХ ПАРТНЕРІВ ТА ДОНОРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

1. Варто провести додаткове дослідження можливості посилення комунікаційної складової проектів з акцентом на комунікаційні потреби регіональних організацій.
2. Піднята в даному моніторингу проблематика щодо комунікації потребує більш

глибокого інституційного дослідження – як у площині розширення географії, так і в контексті інструментарію. Для отримання більш повної картини варто використовувати детальний моніторинг загальнодержавних та місцевих ЗМІ, ширший перелік соціологічних інструментів (глибинні інтерв'ю, фокус-групи) із дотриманням усіх вимог професійного соціологічного дослідження, а також маркетингову складову діяльності ЛГБТКІ+-організацій.

- 3.** Доцільно було б переформатувати грантові оголошення з урахуванням обов'язкового виділення коштів на зміцнення комунікаційної складової в організаціях (прикладом можуть слугувати вимоги Глобального фонду для боротьби зі СНІДом, туберкульозом і малярією).

Додатки

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ОПИТУВАННЯ ДЛЯ ЛГБТКІ+-ОРГАНІЗАЦІЙ ЩОДО КОМУНІКАЦІЇ З ОМС І ПОЛІЦІЄЮ

1. Ім'я (прізвище вказувати не потрібно).
2. Назва організації.
3. Ваша посада.
4. Чи займається ваша організація проведенням мирних зібрань, в тому числі закриті, публічні та масові? Якщо Так, вкажіть які саме.
5. Якими діючими нормативними актами України керується ваша організація при підготовці та проведенні мирних зібрань?
6. У вашій організації є план-алгоритм з підготовки і проведення мирних зібрань?
7. План-алгоритм з підготовки і проведення мирних зібрань є універсальним чи для кожного зібрання розробляється окремо?
8. Вкажіть 5 пунктів дії, які ваша організація вважає важливими та постійно їх застосовує при підготовці та проведенні мирних зібрань
9. Чи надсилала ваша організація повідомлення про проведення мирного зібрання до ОМС у період 2019 року та першу половину 2020 року? Якщо Так, вкажіть кому відправляли (посада, департамент, відділ тощо).
10. Чи надсилала ваша організація повідомлення про проведення мирного зібрання до Національної поліції України у період 2019 року та першу половину 2020 року? Якщо Так, вкажіть до кого адресуєте.
11. Ви надсилали повідомлення в ОМС і Національну поліцію України для:
  - інформування про проведення мирного зібрання;
  - прохання про допомогу в забезпеченні правопорядку під час проведення мирного зібрання;
  - залучення до організації мирного зібрання.
12. Яким чином надсилає ваша організація повідомлення про мирне зібрання до ОМС та Національної поліції України?
  - Укрпошта рекомендованим листом;
  - на електронну адресу отримувача;
  - Нова Пошта;
  - особисто.
13. За який термін до початку мирного зібрання відправляєте повідомлення?
14. Яка кількість мирних зібрань була проведена у період 2019 року та першу половину 2020 року? Вкажіть, якого формату були мирні зібрання (закриті, публічні чи «під небом»).
15. Яка кількість повідомлень була надіслана до ОМС стосовно організації/проведення мирних зібрань у період 2019 року та першу половину 2020 року?
16. Яка кількість повідомлень була надіслана до Національної поліції України, стосовно організації/проведення мирних зібрань у період 2019 року та першу половину 2020 року?
17. Чи отримувала ваша організація погрози про зрив проведення мирних зібрань у період 2019 і першу половину 2020 року? Якщо так, вкажіть стосовно яких мирних зібрань ви отримували погрози зриву.
18. Чи надсилала ваша організація заяви/повідомлення до Національної поліції України про погрози зриву проведення мирних зібрань у період 2019 року та першу половину 2020 року? Якщо так, напишіть, які дії були з боку Національної поліції України. Якщо ні, напишіть, чому.
19. Яка кількість мирних зібрань піддалася нападам протягом 2019 року та першу половину 2020 року (спроби зриву, блокування, зрив)?

20. Чи ініціювали ви робочі зустрічі з ОМС до дати проведення мирного зібрання протягом 2019 року та першу половину 2020 року? Якщо так, відбулися ці зустрічі чи ні. Якщо ні, напишіть чому.
21. Чи ініціювали ви робочі зустрічі з Національною поліцією України до дати проведення мирного зібрання у період 2019 року та першу половину 2020 року? Якщо так, відбулися ці зустрічі чи ні. Якщо ні, напишіть чому.
22. Чи ініціювали ви спільні робочі зустрічі з ОМС і Національною поліцією України до дати проведення мирного зібрання у період 2019 року та першу половину 2020 року? Якщо так, відбулися ці зустрічі чи ні. Якщо ні, напишіть чому.
23. Чи зв'язувалися з вами представники ОМС про проведення вами мирного зібрання у період 2019 року та першу половину 2020 року? Якщо так, вкажіть причину та департамент/відділ.
24. Чи зв'язувалися з вами представники ОМС після кожного вашого повідомлення про проведення вами мирного зібрання у період 2019 року та першу половину 2020 року?
25. Чи зв'язувалися з вами представники Національної поліції України у період 2019 року та першу половину 2020 року про проведення вами мирних зібрань? Якщо так, вкажіть причину та департамент/підрозділ/відділ.
26. З вами зв'язувалися представники Національної поліції України після кожного вашого повідомлення про проведення вами мирного зібрання у період 2019 року та першу половину 2020 року?
27. ОМС сприяло/приймало участь в організації безпеки до/під час та після проведення мирних зібрань у період 2019 року та першу половину 2020 року? Якщо так, то напишіть як саме.
28. Національна поліція України сприяла/приймала участь в організації безпеки до/під час та після проведення мирних зібрань у період 2019 року та першу половину 2020 року? Якщо так, то напишіть як саме.
29. Чи ініціювали ви робочі зустрічі з ОМС після проведення мирних зібрань у період 2019 року та першу половину 2020 року? Якщо так, то напишіть, проходять ці зустрічі чи ні, та хто в них приймає участь.
30. Чи ініціювали ви робочі зустрічі з Національною поліцією України після проведення мирних зібрань у період 2019 року та першу половину 2020 року? Якщо так, то напишіть, проходять ці зустрічі чи ні, та хто в них приймає участь.
31. Чи ініціювала Національна поліція України та ОМС робочі зустрічі після проведення мирних зібрань у період 2019 року та першу половину 2020 року? Якщо так, то напишіть, проходять ці зустрічі чи ні, та хто в них приймає участь.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ОПИТУВАННЯ ДЛЯ ЛГБТКІ+ ОРГАНІЗАЦІЙ ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ КОМУНІКАЦІЇ ЗІ ЗМІ

1. Ім'я (прізвище вказувати не потрібно).
2. Назва організації.
3. Ваша посада.
4. Чи входить в коло Ваших обов'язків координація адвокаційних програм організації?
5. Чи є у Вашій організації окрема посада фахівця з комунікації зі ЗМІ та ОМС?
6. Чи є у Вашій організації окрема посада з інформаційного супроводження діяльності організації на цифрових інформаційних платформах (інтернет-портал, Фейсбук, Інстаграм, Твіттер)?

7. Чи здійснює Ваша організація суспільно корисну діяльність, спрямовану на поліпшення якості життя регіональної громади (волонтерський статус діяльності не обов'язковий)? Якщо так, то перерахуйте, будь ласка, яку.
8. Яким чином Ваша організація інформує регіональну громаду про свою діяльність? (Через регіональні ЗМІ / на власних цифрових ресурсах / розклеюванням листівок і роздачею флаєрів / вкажіть інші джерела якщо вони є).
9. Чи брала участь за 2019 - першу половину 2020 року Ваша організація в регіональних конкурсах на отримання грантів? Якщо так, то наведіть, будь ласка, ці випадки.
10. Чи брала участь за 2019 - першу половину 2020 року Ваша організація в регіональних заходах не на тему ЛГБТКІ+? Якщо так, то наведіть, будь ласка, ці випадки.
11. Скільки разів за 2019 - першу половину 2020 року Ваша організація відправляла запити на зустрічі з представниками ОМС і поліції, не пов'язані з темою ЛГБТКІ+? Назвіть, будь ласка, ці нагоди.
12. Скільки зустрічей з представниками ОМС і поліції за 2019 - першу половину 2020 року, не пов'язаних з темою ЛГБТКІ+, вдалося організувати за Вашою ініціативою, або за ініціативою ОМС і поліції?
13. Скільки разів та на яку тему за 2019 - першу половину 2020 року ви спілкувались з правоохоронцями? Чи були результативними ці зустрічі? Які враження у вас залишились?
14. Скільки разів за 2019 - першу половину 2020 року до Вашої організації зверталися з запитами представники регіональних ЗМІ? Назвіть, будь ласка, ці нагоди.
15. Скільки разів за 2019 - першу половину 2020 року Ваша організація зверталася із запитами на розміщення інформації в регіональні ЗМІ? Напишіть тему цих звернень, будь ласка.
16. Скільки статей/інтерв'ю про діяльність Вашої організації було розміщено в регіональних ЗМІ за 2019 - першу половину 2020 року? Будь ласка, вкажіть теми та прикладіть посилання на публікації.
17. Скільки статей в ЗМІ (включаючи національні ЗМІ) було розміщено про діяльність Вашої організації за весь час існування організації? Будь ласка, вкажіть теми та прикладіть посилання на публікації.
18. Чи є у Вашої організації комунікаційна стратегія?
19. Який імідж організації Ви формуєте?
20. Як сприймають Вашу організацію в громаді / місті?
21. Чи працюєте Ви з журналістами, дружніми до ЛГБТКІ+?

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ОПИТУВАННЯ ДЛЯ ПРЕДСТАВНИКІВ ОМС ЩОДО СПРИЙНЯТТЯ ЛГБТКІ+-СПІЛЬНОТИ З БОКУ ГРОМАДИ

1. Ім'я (прізвище вказувати не потрібно).
2. Місто, в якому Ви працюєте.
3. Чи відомо Вам про діяльність регіональних ЛГБТКІ+-організацій?
4. Яке Ваше ставлення до діяльності регіональних ЛГБТКІ+-організацій?
  - негативне;
  - скорше негативне, ніж позитивне;
  - скорше позитивне, ніж негативне;
  - позитивне.
5. З яких джерел вам стало відомо про діяльність регіональних ЛГБТКІ+-організацій?
6. Чи брали Ви участь у заході, організованому місцевою ЛГБТКІ+-організацією? Якщо так, назвіть приклади.

7. Чи відомо Вам про будь-яку суспільно корисну для регіональної громади діяльність ЛГБТКІ+-організацій? Якщо так, назвіть приклади.
8. Чи можуть на Ваш погляд регіональні ЛГБТКІ+-організації своєю суспільно корисною діяльністю внести вклад в підвищення якості життя представників регіональної громади?

ЗМІСТ ЗАПИТУ НА ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ, ЯКИЙ НАДСИЛАВСЯ ДО ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

- 1) Якими діючими нормативно-правовими актами керується міська рада, її виконавчі органи та посадові особи в питаннях організації захисту свободи мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему, які відбуваються в публічних місцях просто неба, та в питаннях організації безпеки їх учасників?
- 2) Якими діючими нормативно-правовими актами керується міська рада, її виконавчі органи та посадові особи в питаннях організації захисту свободи мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему, які відбуваються в приміщеннях будівель, та в питаннях організації безпеки їх учасників?
- 3) Звідки в міську раду, її виконавчі органи та посадові особи надходить інформація про наміри провести мирні зібрання на ЛГБТКІ+ тему?
- 4) За який час до початку мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему надходить інформація про наміри їх провести?
- 5) Чи комунікує міська рада, її виконавчі органи та посадові особи з організаторами мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему до початку їх проведення? Якщо так, то просимо докладно відповісти, в якій формі це відбувається та які задачі реалізуються під час цієї комунікації?
- 6) Який структурний відділ органу міської ради відповідає за контакти з організаторами мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему?
- 7) Чи займається міська рада, її виконавчі органи та посадові особи виявленням потенційних ризиків і загроз для проведення мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему? Якщо так, то в чому полягає процес такого виявлення?
- 8) Чи комунікує міська рада, її виконавчі органи та посадові особи з супротивниками проведення мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему до початку їх проведення? Якщо так, то просимо докладно відповісти, в якій формі і які задачі реалізуються під час цієї комунікації?
- 10) В чому полягає взаємодія міської ради, її виконавчих органів та посадових осіб з національною поліцією міста в питаннях організації захисту свободи мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему?
- 11) Чи виступає міська рада, її виконавчі органи та посадові особи посередником для налагодження взаємодії національної поліції міста з організаторами мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему?
- 12) З якими ще органами влади взаємодіє міська рада, її виконавчі органи та посадові особи в питаннях організації захисту свободи мирних зібрань на ЛГБТКІ+ тему? В чому полягає така взаємодія?
- 13) Які департаменти міськради долучаються до забезпечення свободи проведення мирних зібрань? Якими нормативними документами визначена процедура їх дій?
- 14) Перерахуйте можливі дії з організації захисту мирного зібрання на ЛГБТКІ+ тему в яких брали або в залежності від різних ситуацій може брати участь міська рада, її виконавчі органи та посадові особи.
- 15) Скільки заходів на тему ЛГБТКІ+ було проведено у місті за 2019 рік? Скільки з них було проведено зібрань у приміщеннях, а скільки — у публічних місцях на вулиці?
- 16) Скільки позовів про обмеження свободи зібрань відповідно до статті 280 КАС міська рада або її органи подала до суду окремо в 2019 та 2020 роках?

ЗМІСТ ЗАПИТУ НА ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ, ЯКИЙ НАДСИЛАВСЯ ДО ПОЛІЦІЇ

- 1)** Чи існує у вашій структурі підрозділ превентивної комунікації або превенції? Якщо так, то надайте текст положення про такий підрозділ.
- 2)** Чи існує у вашій структурі підрозділ забезпечення масових заходів? Якщо так, то надайте текст положення про такий підрозділ.
- 3)** Коли востаннє для працівників вашого органу проводилось навчання на тему мирних зібрань? Хто проводив та для працівників яких підрозділів?
- 4)** Скільки повідомлень/заяв/звернень було отримано поліцією у період 2019 року та першу половину 2020 року від ЛГБТКІ+-організації/спільноти з проханням забезпечити охорону громадського порядку під час проведення мирних зібрань?
- 5)** Скільки повідомлень/заяв/звернень було отримано поліцією у період 2019 року та першу половину 2020 року від ЛГБТКІ+-організації/спільноти з проханням забезпечити охорону громадського порядку під час проведення мирних зібрань просто неба?
- 6)** Скільки повідомлень/заяв/звернень було отримано поліцією у період 2019 року та першу половину 2020 року від ЛГБТКІ+-організації/спільноти з проханням забезпечити охорону громадського порядку під час проведення мирних зібрань, які відбувались в публічних місцях в приміщеннях будівель?
- 7)** В скількох мирних зібраннях у період 2019 року та першу половину 2020 року, які були організовані ЛГБТКІ+-організаціями, поліція брала участь для забезпечення безпеки та охорони правопорядку під час мирного заходу?
- 8)** Який відділ/структурний підрозділ поліції міста відповідає за перемовини з організаторами мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+?
- 9)** Якими нормативно-правовими актами керується поліція міста в питаннях організації захисту свободи мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+, які відбуваються в публічних місцях просто неба, та в питаннях організації безпеки їх учасників?
- 10)** Якими нормативно-правовими актами керується поліція міста в питаннях організації захисту свободи мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+, які відбуваються в приміщеннях будівель, та в питаннях організації безпеки їх учасників?
- 11)** За яким принципом поліція міста визначає необхідну кількість працівників поліції та види підрозділів поліції, необхідних для захисту свободи мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ та безпеки їх учасників?
- 12)** Чи проводились у вашому місті мирні зібрання, про проведення яких вас не інформували, на ЛГБТКІ+ тему або пов'язану з ЛГБТКІ+-темою, на які був скоєний напад/зірвано проведення у період 2019 року та першу половину 2020 року? Якщо так, які були ваші дії?
- 13)** Перерахуйте ваші дії з організації захисту мирного зібрання на тему ЛГБТКІ+ або пов'язану з ЛГБТКІ+ темою, які відбуваються в публічних місцях просто неба, та з організації безпеки їх учасників, які може здійснювати поліція міста під час проведення заходу.
- 14)** Перерахуйте можливі дії з організації захисту мирного зібрання на тему ЛГБТКІ+ або пов'язану з ЛГБТКІ+-темою, які відбуваються в приміщеннях будівель, та з організації безпеки їх учасників, які може здійснювати поліція міста під час проведення заходу.
- 15)** Які додаткові структури залучає поліція для захисту свободи мирних зібрань на тему ЛГБТКІ+ та безпеки їх учасників? В яких випадках відбувається це залучення? За яким принципом поліція визначається необхідну кількість працівників або військовослужбовців цих структур?